

ייפוי כוח מתמשך לזקנים ולאנשים עם ירידה קוגניטיבית בחינת יישום תיקון 18 לחוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופסות

שירלי רזניצקי, אילא קרמל שיפמן, דנה וייס ואלכסנדר זבלוצקי

מ-203-22

מארס 2022

המחקר נעשה בשיתוף האפוסטרופוס הכללי
במשרד המשפטים ומומן בסיוע קרן הלן באדר

תוכן עניינים

3	<u>רקע</u>
4	<u>מטרת המחקר ושיטת המחקר</u>
5	<u>אתיקה</u>
6	<u>מושגים והגדרות</u>
8	<u>חלק 1: ניתוח נתונים מנהליים של ממנים ומיופי כוח</u>
	<u>חלק 2: סקר בקרב עורכי דין שעברו הכשרה לעריכת</u>
23	<u>ייפוי כוח מתמשך</u>
56	<u>חלק 3: ראיונות עם ממנים ועם מיופי כוח</u>
69	<u>חלק 4: סקר בקרב בני משפחה של אנשים עם ירידה קוגניטיבית</u>
82	<u>סיכום כללי</u>
84	<u>המלצות</u>

רקע

בשנים האחרונות יש עיסוק רב בישראל ובעולם בשאלות הנוגעות לשימור האוטונומיה של אנשים עם מוגבלויות ולזכותם של כל בני האדם לקבל החלטות הנוגעות לחייהם. אחד הכלים הנפוצים ביותר שעלול לפגוע באוטונומיה של אדם הוא מינוי אפוטרופוס.

באפריל 2017 בוצע תיקון 18 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות. במסגרתו נקבעו חלופות לאפוטרופסות, ובהן ייפוי כוח מתמשך.

ייפוי כוח מתמשך הוא מסמך משפטי המאפשר לכל אדם בגיר מעל גיל 18 לקבוע כיצד ועל ידי מי יטופלו ענייניו בעתיד, כאשר לא יוכל לטפל בהם בעצמו. הייפוי מתייחס לשלושה תחומים: רפואי, כלכלי ואישי.

את ייפוי הכוח עורכים עורכי דין שעברו הכשרה לכך על ידי משרד המשפטים. עד אפריל 2021 הוכשרו כ-12,000 עורכי דין לעריכת ייפוי כוח מתמשך.

מטרת המחקר

לבחון את יישום תיקון 18 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות
ואת תרומתו של ייפוי כוח מתמשך לזקנים ולאנשים עם ירידה קוגניטיבית

שיטת המחקר

המחקר בוצע בארבע שיטות:

סקר בקרב
בני משפחה של
אנשים עם ירידה
קוגניטיבית

ראיונות
חצי מובנים
עם ממנים ועם
מיופי כוח

סקר בקרב עורכי
דין שעברו את
ההכשרה
לעריכת ייפוי
כוח מתמשך

ניתוח נתונים
מנהליים
של ממנים
ומיופי כוח

אתיקה

המחקר אושר על ידי ועדת האתיקה של מכון מאיירס-ג'וינט-ברוקדייל.

מושגים והגדרות

ישויות בתיק ייפוי הכוח

- * **ממנה:** האדם שעורך את ייפוי הכוח המתמשך לשם הסדרת תחומים שונים בחייו, אם יאבד את כשרותו המשפטית
- * **מיופיי כוח:** אדם (אחד או יותר), לרוב בני משפחה, שהממנה בוחר כדי לממש את האחריות הנתונה בייפוי הכוח, אם יעלה הצורך ותאבד כשרותו המשפטית
- * **מיודע:** אדם (אחד או יותר) שמיופה הכוח ידווח לו על החלטות או פעולות שביצע בנושאים שייפוי הכוח עוסק בהם
- * **מקבל הודעה:** אדם (אחד או יותר) שמיופה הכוח צריך ליידע אותו בדבר כוונתו להודיע לאפוטרופוס הכללי על כניסתו לתוקף של ייפוי הכוח המתמשך
- * **קרוב לא זכאי:** אדם (אחד או יותר) שיהיה מוחרג מקבלת מידע בכל הנוגע לייפוי הכוח המתמשך

מושגים והגדרות (המשך)

מסמכים נוספים שאפשר למלא במסגרת תיקון 18 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

* **הבעת רצון:** מסמך משפטי המאפשר להורה של קטין או לאפוטרופוס שהוא בן משפחה של קטין או בגיר לציין מי יהיה האפוטרופוס שיחליף אותו בעתיד.

* **הנחיות מקדימות:** מסמך הנחיות מקדימות למינוי אפוטרופוס הוא מסמך משפטי המאפשר לכל אדם בגיר (מעל גיל 18), לתכנן כיצד ועל ידי מי יטופלו ענייניו, אם בית המשפט יחליט בעתיד שהוא זקוק למינוי אפוטרופוס

* **ייפוי כוח רפואי:** מסמך שבו אדם יכול לבחור מראש מיופה כוח שיקבל החלטות רפואיות עבורו במועד שבו לא יהיה מסוגל עוד לתת הסכמה מדעת לטיפול רפואי. אם נחתם רק ייפוי כוח רפואי (ולא בנושאים אישיים או כלכליים), הגורם המאשר יכול להיות רופא, אח, פסיכולוג או עובד סוציאלי (ולאו דווקא עורך דין).

חוק החולה הנוטה למות תשס"ו-2005:

החוק מאפשר לקבל החלטות רפואיות שנוגעות לסוף החיים (תקופה שבה נותרו לאדם עד 6 חודשים לחיות). ייפוי כוח מתמשך אינו מכסה קבלת החלטות רפואיות לתקופה זו. במסגרת חוק החולה הנוטה למות אפשר למלא הנחיות מקדימות להחלטות רפואיות לסוף החיים ו/או ייפוי כוח רפואי להחלטות רפואיות לסוף החיים.

חלק א': ניתוח נתונים מנהליים של ממנים ומיופי כוח

מטרות

- **1. לבחון מהו היקף השימוש בייפוי כוח מתמשך ומהם המאפיינים העיקריים:**
 - מאפייני הממנים: גיל, מגורים, מעמד חברתי-כלכלי
 - מאפייני ייפוי הכוח: מספר המיופים, ישויות בתיק: מי הם מיופיי הכוח, האם יש בתיק ישויות נוספות: מקבל הודעה, קרוב לא זכאי, מיודע
- **2. לבחון את תהליך הכניסה לתוקף של ייפוי כוח מתמשך:** מהו משך הזמן שעובר מהפקדת המסמך ועד לכניסתו לתוקף?
- **3. לבחון אם הממנים ממלאים מסמכים נוספים במהלך עריכת ייפוי הכוח:** הבעת רצון, הנחיות מקדימות, ייפוי כוח רפואי

שיטה

ניתוח נתונים מנהליים ממאגר משרד המשפטים, על ממנים ומיופי כוח. הנתונים הועברו לצוות המחקר באפריל 2021.

הסטטוס של ייפויי כוח מתמשך במאגר הנתונים של משרד המשפטים (נכון לאפריל 2021)

הופקדו 52,109 תיקים, מהם 2.8% נכנסו לתוקף

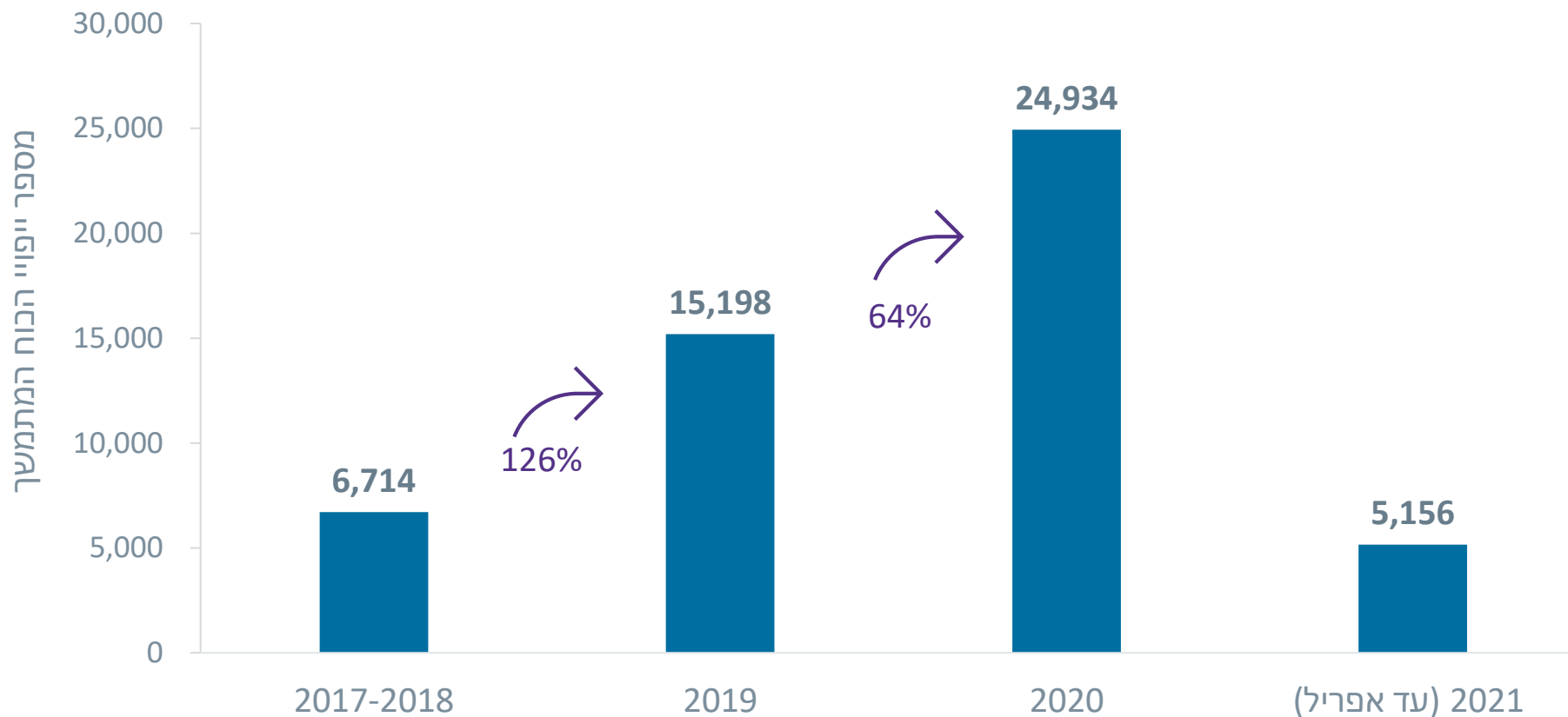
סטטוס	מספר תיקים [^]	אחוז מן המופקדים	אחוז מן הסך-הכול
סך הכול ייפויי כוח מתמשך	63,983		100.0
ייפויי כוח שהופקדו	52,109	100.0	81.4
מהם: ייפויי כוח שהופקדו (ולא עברו לסטטוס אחר)	50,031	96.0	78.2
מהם: ייפויי כוח שמומשו	1,460	2.8	2.3
מהם: ייפויי כוח שבוטלו ^{^^}	357	0.7	0.5
מהם: ייפויי כוח שפקעו ^{^^^}	261	0.5	0.4
ייפויי כוח בתהליך הכנה	9,659		15.1
ייפויי כוח שנדחו	2,215		3.5

[^] לא כולל 5,575 תיקים שנמחקו על ידי עורכי דין.
^{^^} מסמך שבוטל הינו מסמך שהממנה ביקש לבטלו או שביהמ"ש ביטל אותו.
^{^^^} מסמכים שפקעו הם מסמכים שלא ניתן יותר לעשות בהם שימוש (הממנה נפטר או מיופי הכוח נפטרו).

ייפויי כוח מתמשך שהופקדו, לפי שנים (במספרים)

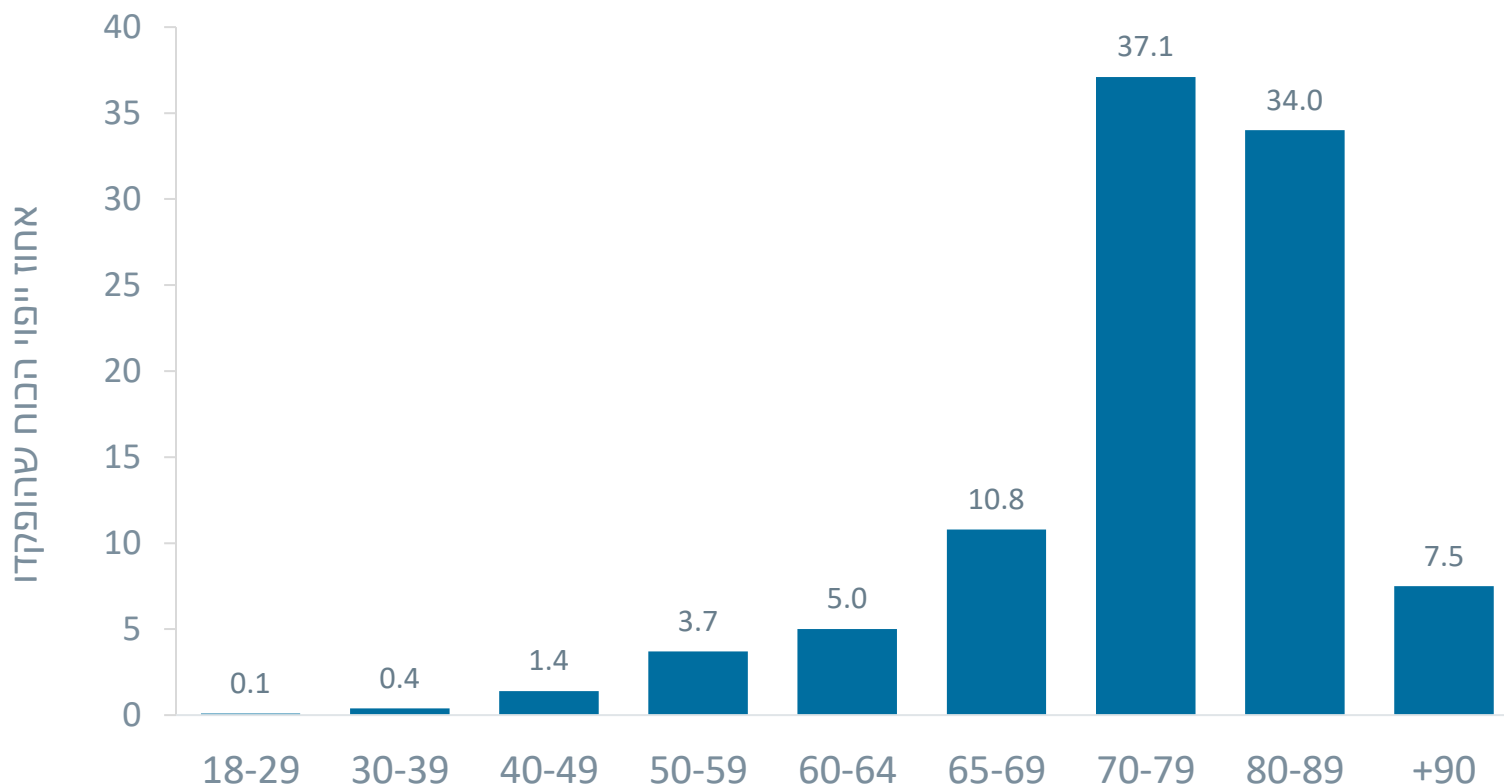
מספר ייפויי הכוח שהופקדו עלה בכל שנה. שיעור הגידול הרב ביותר היה בין 2017/18 ל-2019

ייפויי כוח מתמשך שהופקדו, לפי קבוצת הגיל של הממנה (באחוזים)

רוב הממנים הם בני 65+ (78.6% מעל גיל 70). שיעור הממנים בייפוי כוח מתמשך בקרב בני 65+ הוא 4%, ובקרב בני 70+ הוא 5%

גיל ממוצע
76.3

אחוז עורכי ייפוי כוח מעל גיל 65 הוא
89%

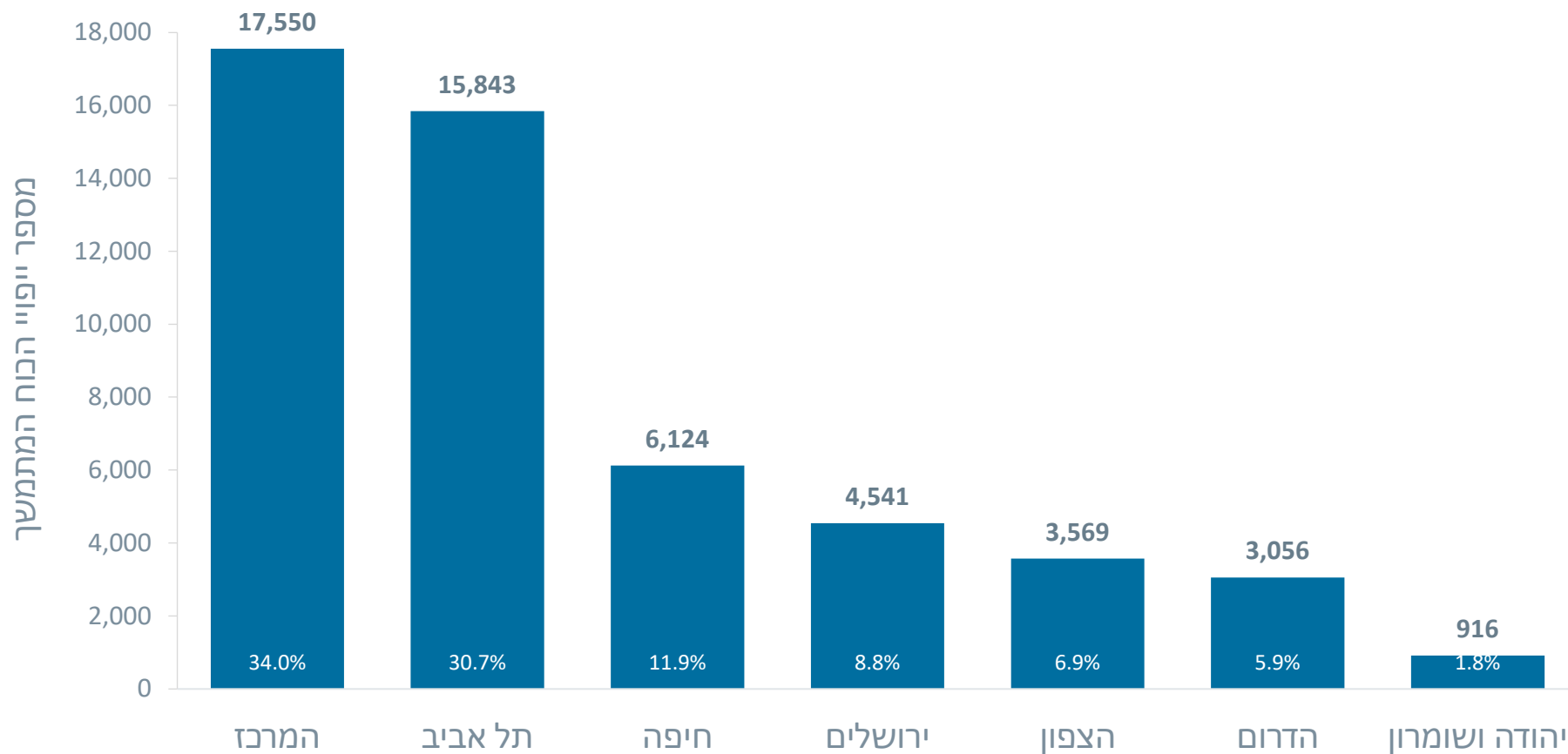
שיעור הממנים באוכלוסייה מקרב
בני 70+ **5%** בני 65+ **4%**

^ חישוב הייפויים שהופקדו עד סוף שנת 2020 (למעט אלו שבוטלו או פקעו) חלקי מספר הזקנים בשנת 2020.

ייפויי כוח מתמשך שהופקדו, לפי מחוז^א (במספרים ובאחוזים)

רוב המפקידים גרים במרכז הארץ (64.7%)

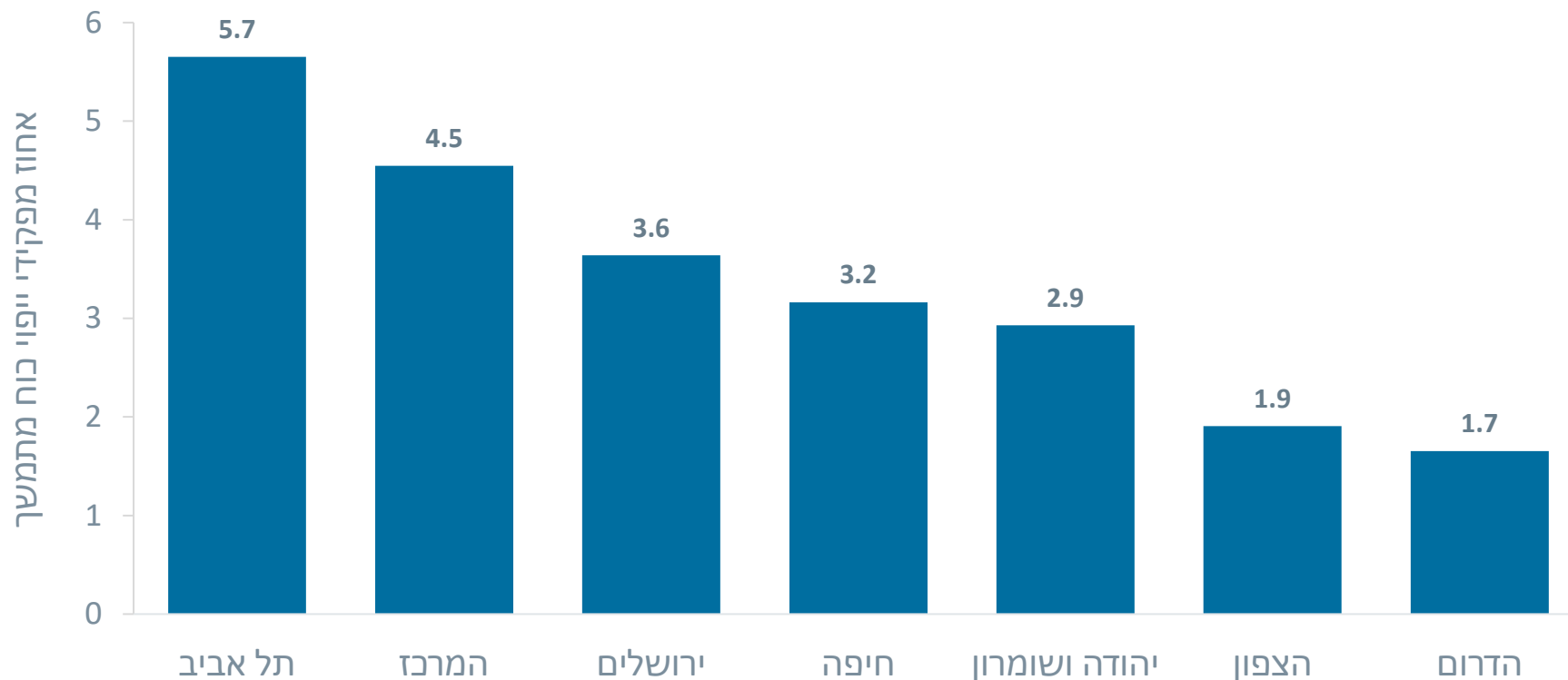

^א חלוקת המחוזות על פי החלוקה של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

מפקידי ייפוי כוח מתמשך מסך בני 65+, לפי מחוז^א (באחוזים)

במחוזות תל אביב (5.7%) והמרכז (4.5%) יש שיעור גבוה יותר של מפקידי ייפוי כוח בני 65+ לעומת במחוזות הצפון (1.9%) והדרום (1.7%)

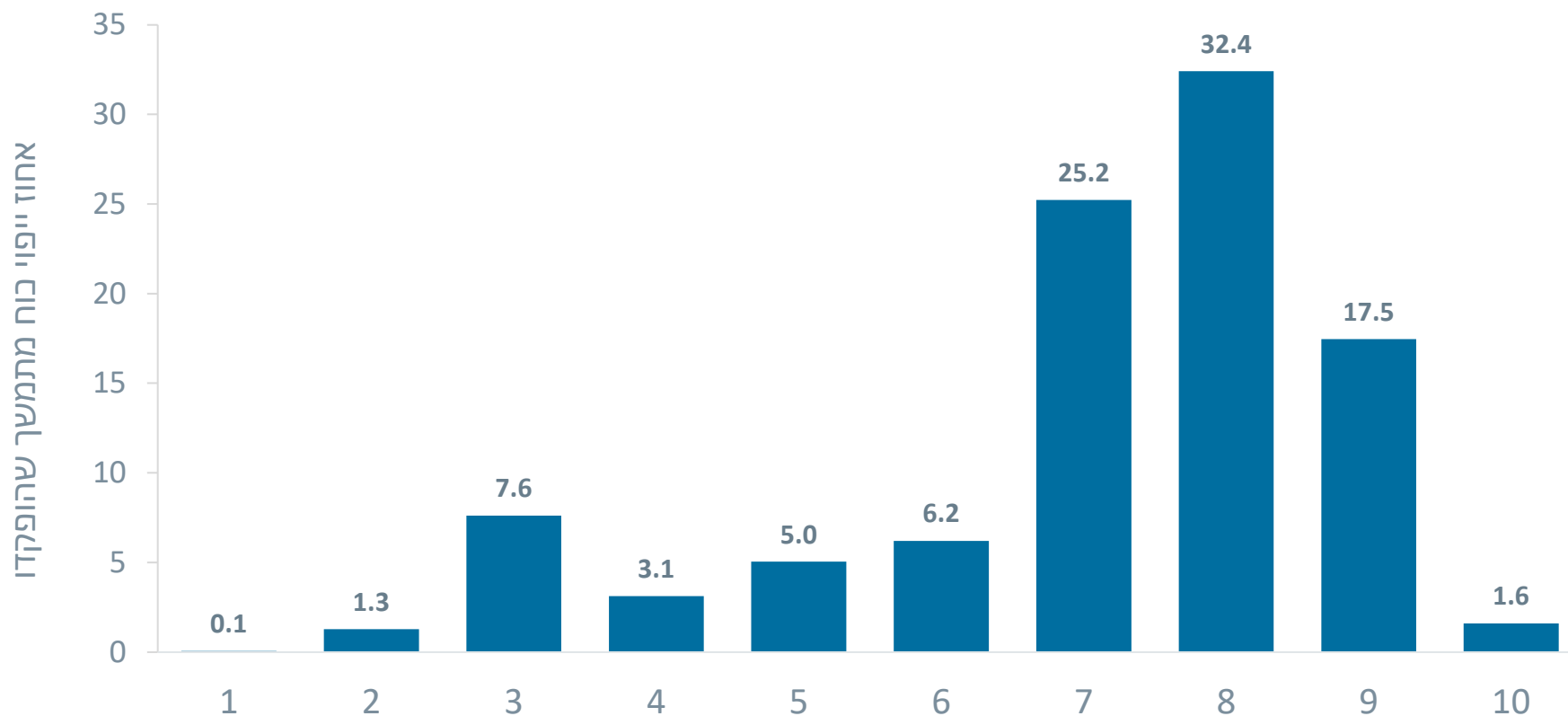

^א חלוקת המחוזות על פי החלוקה של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ייפויי כוח מתמשך שהופקדו, לפי אשכול חברתי-כלכלי של היישוב שבו גר הממנה (באחוזים)

יש ייצוג יתר של מפקידי ייפויי כוח מתמשך המתגוררים ביישובים באשכולות חברתיים-כלכליים 7-9: 75.1% מכלל הממנים (לעומת 46.3% מכלל הזקנים[^])

[^] מקור: שנתון בני 65+

ייפויי כוח מתמשך שנכנסו לתוקף: הזמן שחלף מן ההפקדה ועד הכניסה לתוקף^א

39.4% מן התיקים שנכנסו לתוקף, נכנסו לתוקף בתוך פרק זמן קצר (עד חצי שנה), אך הם מהווים מיעוט (1.1%) מכלל התיקים שהופקדו

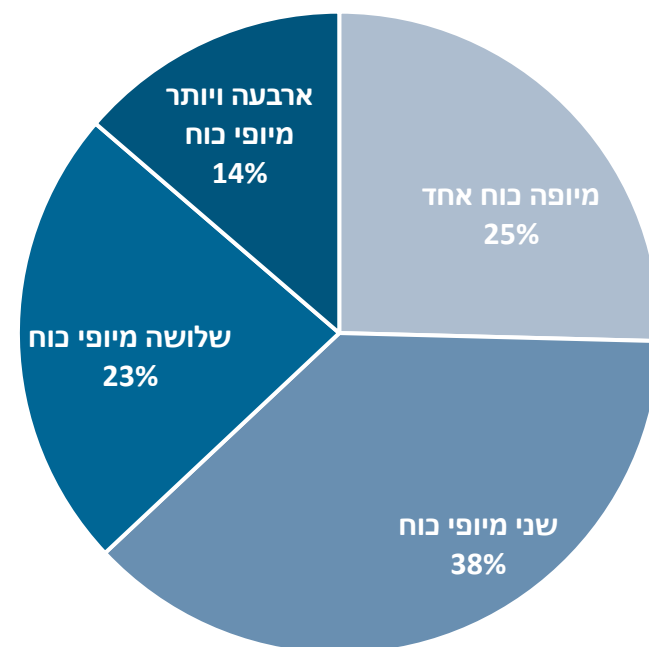
זמן ההמתנה	מספר תיקים	אחוז מן התיקים שנכנסו לתוקף	אחוז מסך כול התיקים שהופקדו
עד חודש	106	7.3	0.2
1-3 חודשים	244	16.8	0.5
4-6 חודשים	223	15.3	0.4
7-12 חודשים	339	23.3	0.7
13-24 חודשים	428	29.4	0.8
25-36 חודשים	107	7.4	0.2
36 חודשים ויותר	7	0.5	0.0
סך-הכול	1,454	100	3.0

^א כניסה לתוקף תוך פרק זמן קצר יכולה לרמז כי כבר בזמן החתימה החלה ירידה קוגניטיבית. עם זאת ייתכן כי היה אירוע חריף (למשל שבץ מוח או ניתוח שהסתבך בין זמן החתימה לכניסה לתוקף)

מספר מיופי הכוח בכל תיק (באחוזים)

ב-75% מן התיקים יש יותר ממיופה כוח אחד. הדפוס הנפוץ: שני מיופי כוח

ישויות בתיקי ייפוי כוח מתמשך

בכל ייפוי כוח מתמשך הממנה יכול לציין אנשים נוספים שיסייעו לו להביע את רצונו בנוגע להתנהלות המיזוג מול המשפחה ו/או הסביבה:

קרוב לא זכאי

3.9%

אדם (אחד או יותר) שיהיה מוחרג מקבלת מידע בכל הנוגע לייפוי הכוח המתמשך

מקבל הודעה

18.8%

אדם (אחד או יותר) שמיופה הכוח צריך ליידע אותו בדבר כוונתו להודיע לאפוטרופוס הכללי על כניסתו לתוקף של ייפוי הכוח המתמשך

מיודע

23.7%

אדם (אחד או יותר) שמיופה הכוח ידווח לו על החלטות או פעולות שביצע בנושאים שייפוי הכוח עוסק בהם

אחוז התיקים שבהם מונתה ישות נוספת מסוג זה

ברוב התיקים לא מונתה ישות נוספת. הדפוס הנפוץ הוא "מיודע"

צירופי ישויות נפוצים בתיקי ייפוי כוח מתמשך שהופקדו

בניתוח הנתונים המנהליים נמצאו יותר מ-600 צירופים אפשריים:

- ב- 63% מן התיקים מדובר על מיופה כוח (אחד או יותר)
- בשאר התיקים היו צירופים שונים, למשל:
- 2 מיופי כוח + 1 מיודע + 1 מקבל הודעה (2.5% מן התיקים)
- 3 מיופי כוח + 1 מיודע (1.6% מן התיקים)

סטטוס מסמכים נוספים שאפשר למלא במסגרת עריכת ייפוי כוח מתמשך (מספרים)

סוג	הבעת רצון ^א	הנחיות מקדימות ^א	ייפוי כוח רפואי ^א
סך הכול	1,682	905	2,960
הופקדו	1,228	667	1,804
מהם: הפקדה אושרה	1,218	654	1,666
מהם: נכנסו לתוקף	-	-	13
מהם: בוטלו	10	7	121
מהם: פקעו	-	6	4
בתהליך הכנה	390	215	1,094
נדחו	64	12	62

סיכום

- עד אפריל 2021 הופקדו 52,109 תיקי ייפוי כוח מתמשך, 3% מהם נכנסו לתוקף.
- מספר ייפויי הכוח המתמשך שהופקדו עלה בכל שנה. שיעור הגידול הגבוה ביותר היה בין 2017-18 ל-2019 (+126%).
- הממנים העיקריים בייפויי כוח מתמשך הם זקנים (בני 65+). עם זאת, שיעור הממנים מכלל אוכלוסיית הזקנים הוא נמוך (4%).
- מרבית מפקידי ייפויי כוח מתמשך גרים במרכז הארץ. שיעור המפקידים מקרב בני 65+ גבוה יותר במרכז הארץ מאשר בפריפריה.
- יש ייצוג יתר של מפקידי ייפויי כוח מתמשך המתגוררים ביישובים באשכולות חברתיים-כלכליים 7-9 (75.1% מכלל המפקידים לעומת 46.3% מכלל הזקנים).

סיכום (המשך)

ב-75% מתיקי ייפוי הכוח המתמשך יש יותר ממיופה כוח אחד. הדפוס הנפוץ: שני מיופי כוח. ישויות נוספות נפוצות פחות, למשל מיוחדע (23.7%), מקבל הודעה (18.8%) וקרוב לא זכאי (3.9%). מעטים ממלאים מסמכים נוספים (הבעת רצון, הנחיות מקדימות, ייפוי כוח רפואי) במהלך עריכת ייפוי כוח מתמשך.

חלק ב': סקר בקרב עורכי דין שעברו הכשרה לעריכת ייפוי כוח מתמשך

מטרה

- לבחון את האתגרים הניצבים בפני עורכי הדין בתהליך הביצוע והכניסה לתוקף של ייפוי כוח מתמשך
- לבחון את הסוגיות העיקריות שעולות בתהליך החתימה
- לבחון את הקשיים העיקריים ביישום ייפוי כוח מתמשך

שיטה

שאלונים מקוונים למילוי עצמי הועברו לכל עורכי הדין שעברו הכשרה לעריכת ייפוי כוח מתמשך. הסקר נערך בחודשים פברואר-מארס 2021.

אוכלוסיית הסקר והמדגם

1,086 עורכי דין שעברו את ההכשרה לעריכת ייפוי כוח מתמשך (מקרב כ-12,000 עורכי דין) השיבו לסקר – שיעור היענות של 9%. הנתונים תוקננו לפי שנת ההכשרה של העו"ד.

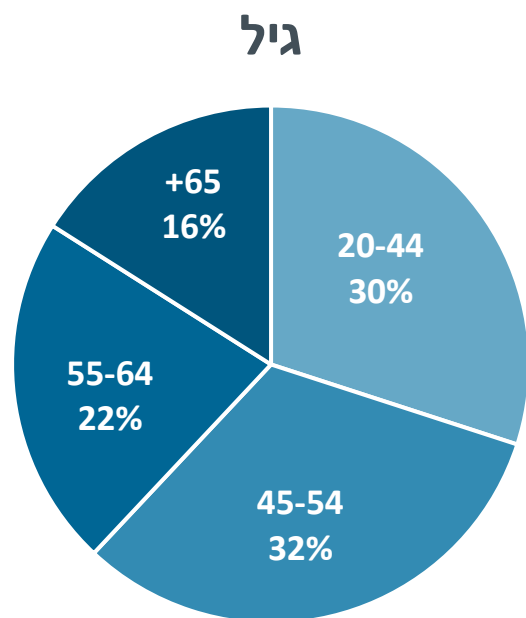

ממצאים

1. מאפייני עורכי הדין ומאפייני ייפויי הכוח המתמשך

מאפיינים סוציו-דמוגרפיים של עורכי הדין

85%

ארץ לידה
ישראל

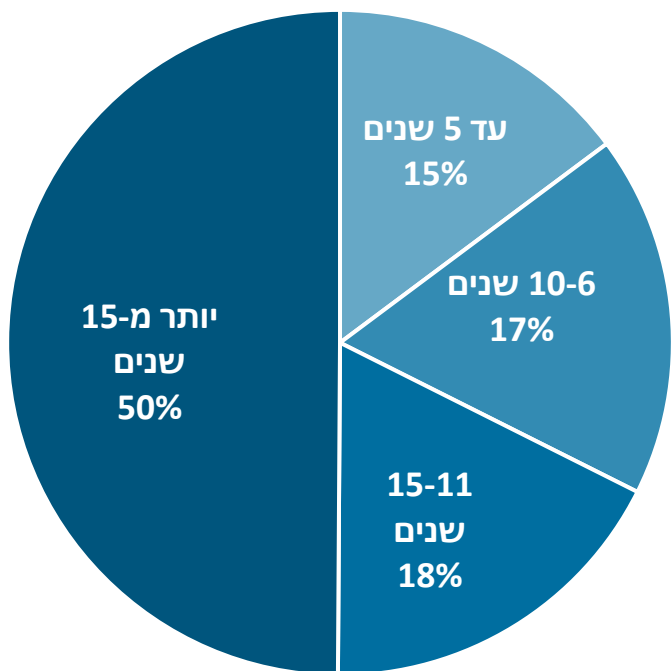
52%

נקבה

מאפייני תעסוקה של עורכי הדין (באחוזים)

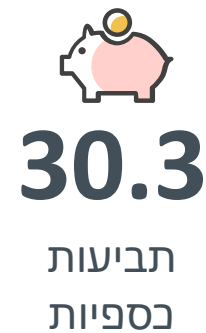
שנות ותק במקצוע

מגזר

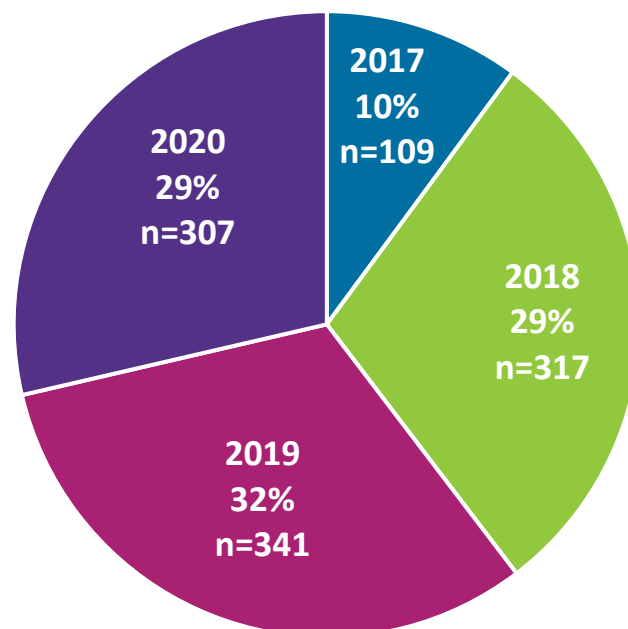
תחום התמחות (יותר מתשובה אחת אפשרית)

שיעור עורכי הדין שעברו הכשרה בנושא ייפוי כוח מתמשך, לפי שנים

שנת הכשרה

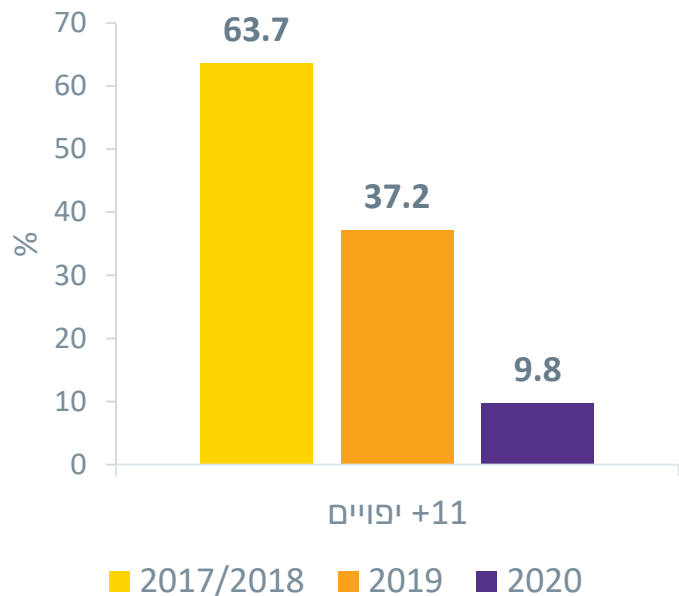

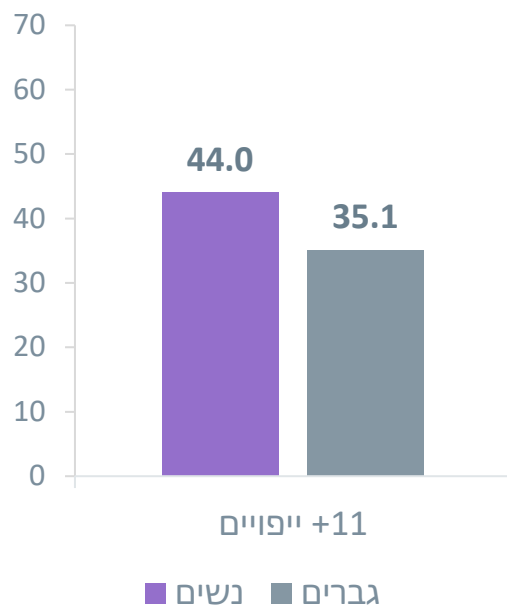
מספר ייפויי כוח מתמשך שעורכי הדין ערכו עד היום, לפי מאפייני רקע

59% מעורכי הדין ערכו עד עשרה ייפויי כוח. נשים ערכו יותר ייפויי כוח מתמשך.

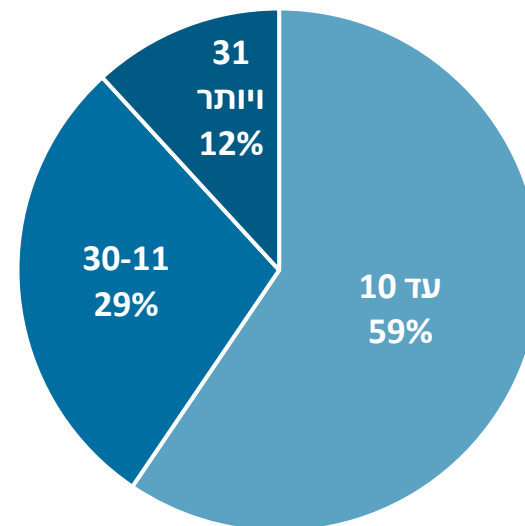
מספר ייפויי כוח מתמשך, לפי שנת ההכשרה***

מספר ייפויי כוח מתמשך, לפי מגדר***

מספר ייפויי כוח מתמשך שערכו עורכי הדין

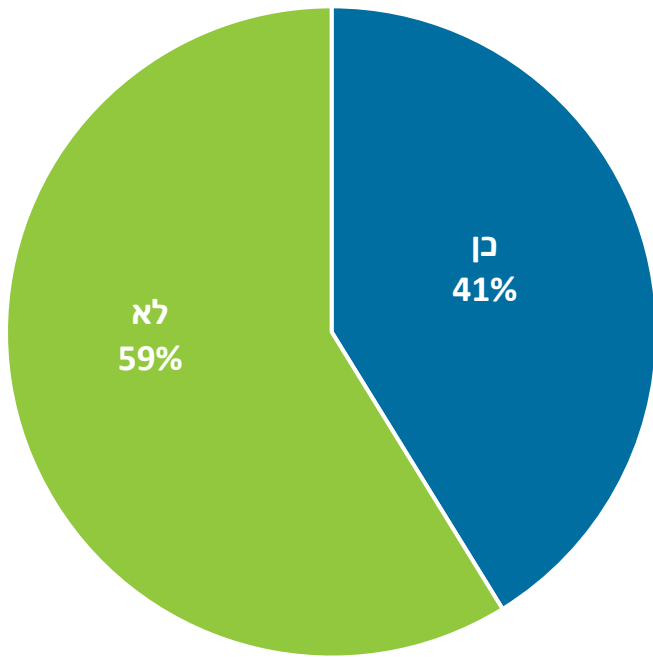
p<0.01**, p<0.001***

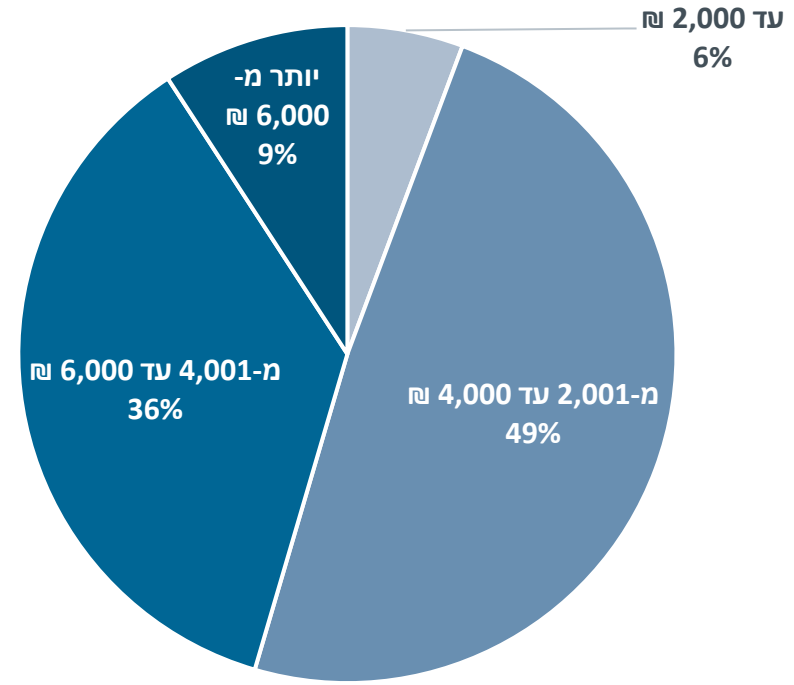
גבייה על עריכת ייפוי כוח מתמשך

45% מעורכי הדין גובים יותר מ-4,000 ₪
41% מעורכי הדין עורכים מעת לעת ייפוי כוח מתמשך ללא תשלום

האם מבצעים מעת לעת עבודות ללא תשלום?

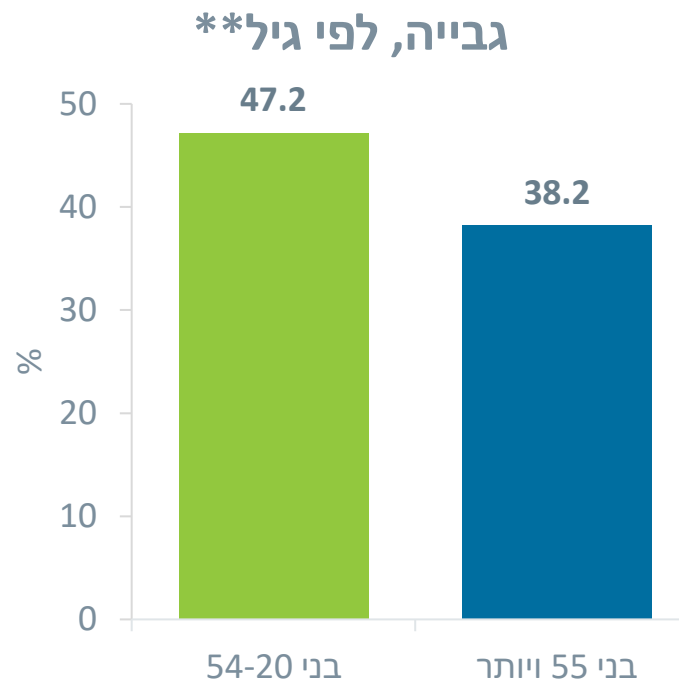
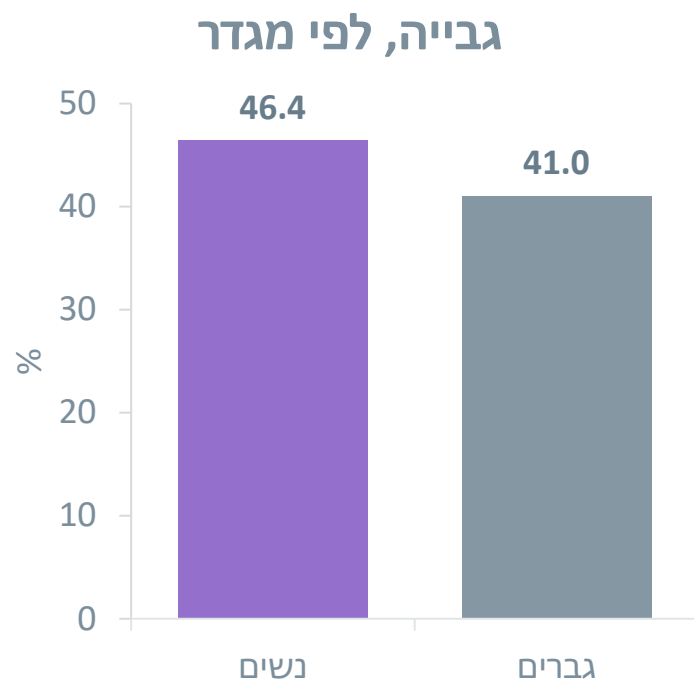
כמה גובים עורכי הדין?

גבייה על עריכת ייפוי כוח מתמשך (המשך) (באחוזים)

יותר עורכי דין בני 20-54 גובים יותר מ-4,000 ₪ לעומת בני 55 ויותר
לא נמצא הבדל מובהק בין גברים לנשים

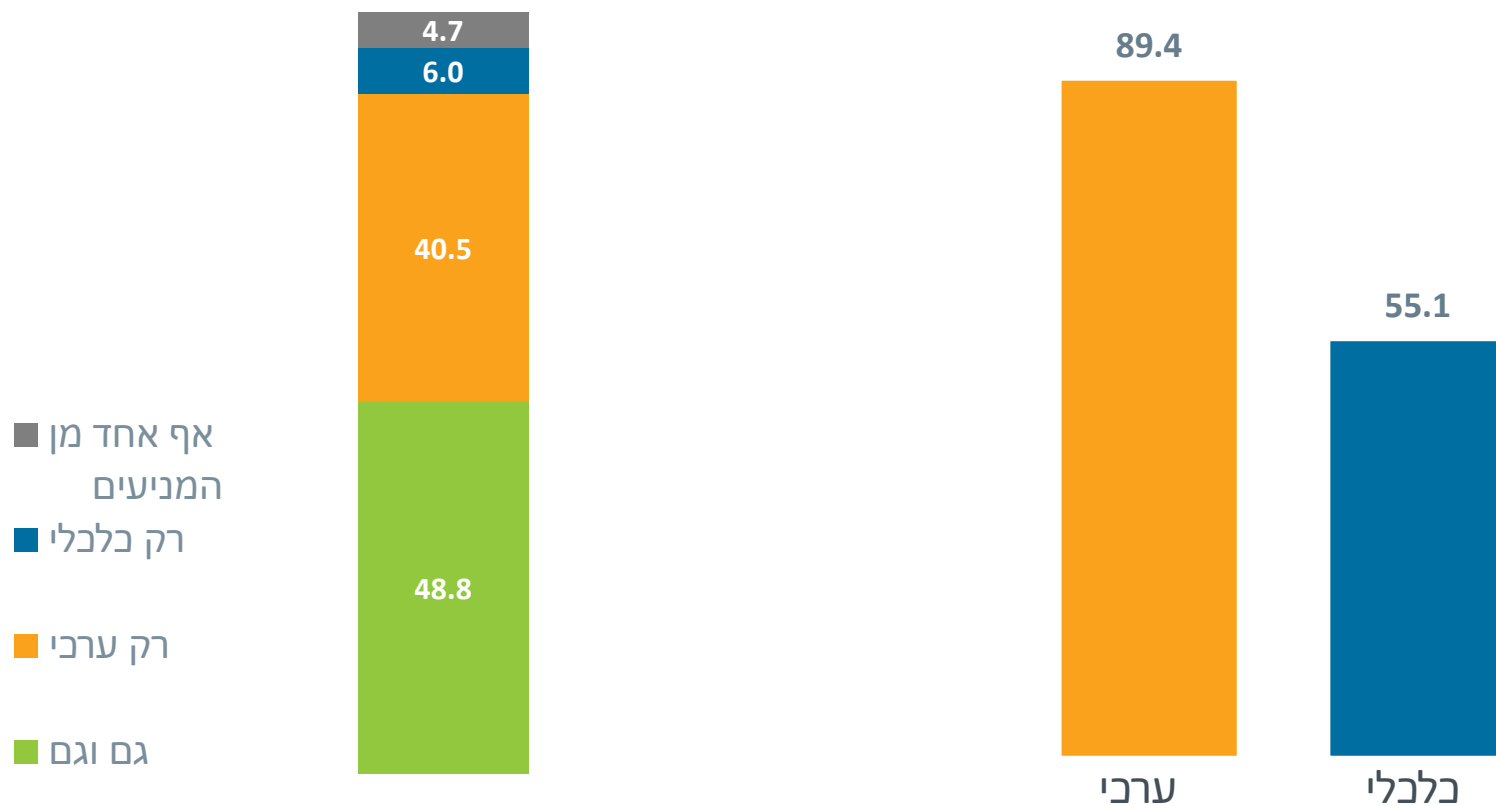

**p<0.01

מניע לעיסוק בעריכת ייפוי כוח מתמשך (באחוזים)

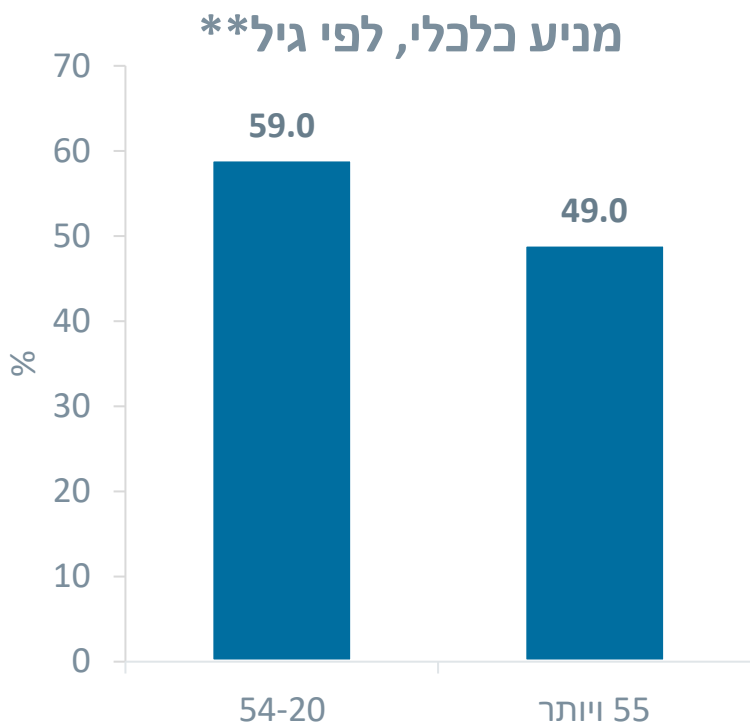
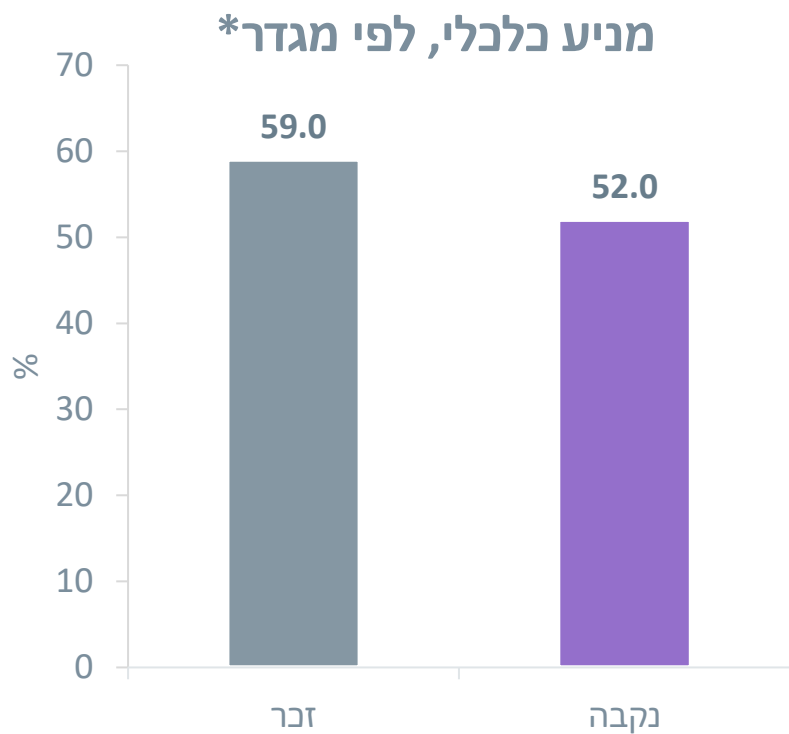
89.4% מעורכי הדין דיווחו שהם עורכים ייפוי כוח מתמשך ממניע ערכי
55.1% דיווחו שהם עוסקים בכך ממניע כלכלי

מניע כלכלי (באחוזים)

יותר עורכי דין גברים ובני 20-54 דיווחו כי המניע לעיסוק בעריכת ייפוי כוח מתמשך הוא כלכלי

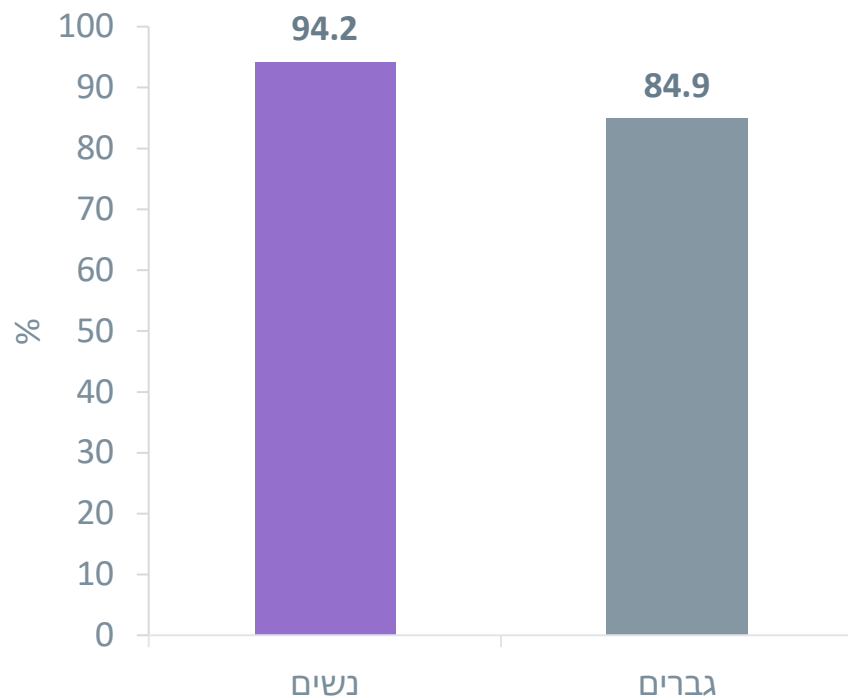
* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

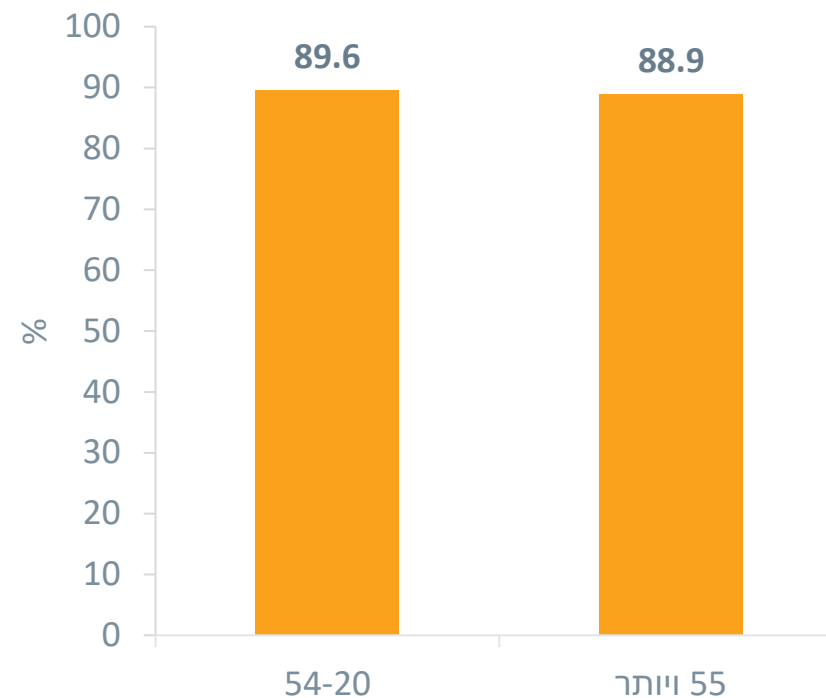
מניע ערכי (באחוזים)

יותר נשים מגברים דיווחו כי המניע לעיסוק בעריכת ייפוי כוח מתמשך הוא ערכי.
לא נמצא הבדל לפי גיל

מניע עיקרי ערכי, לפי מגדר**

מניע ערכי, לפי גיל

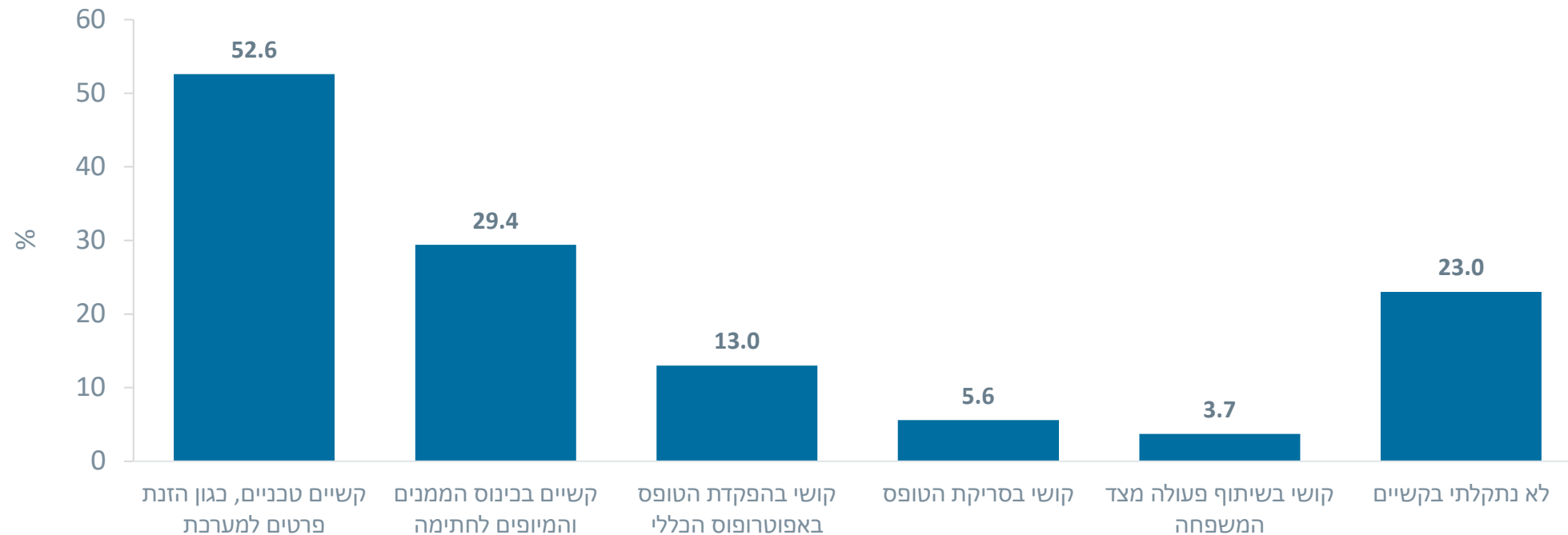

**p<0.01

קשיים עיקריים שעורכי הדין נתקלו בהם בתהליך (באחוזים)^א

52.6% מעורכי הדין דיווחו על קשיים טכניים, 29.4% דיווחו על קשיים בכינוס הממנים והמיופים

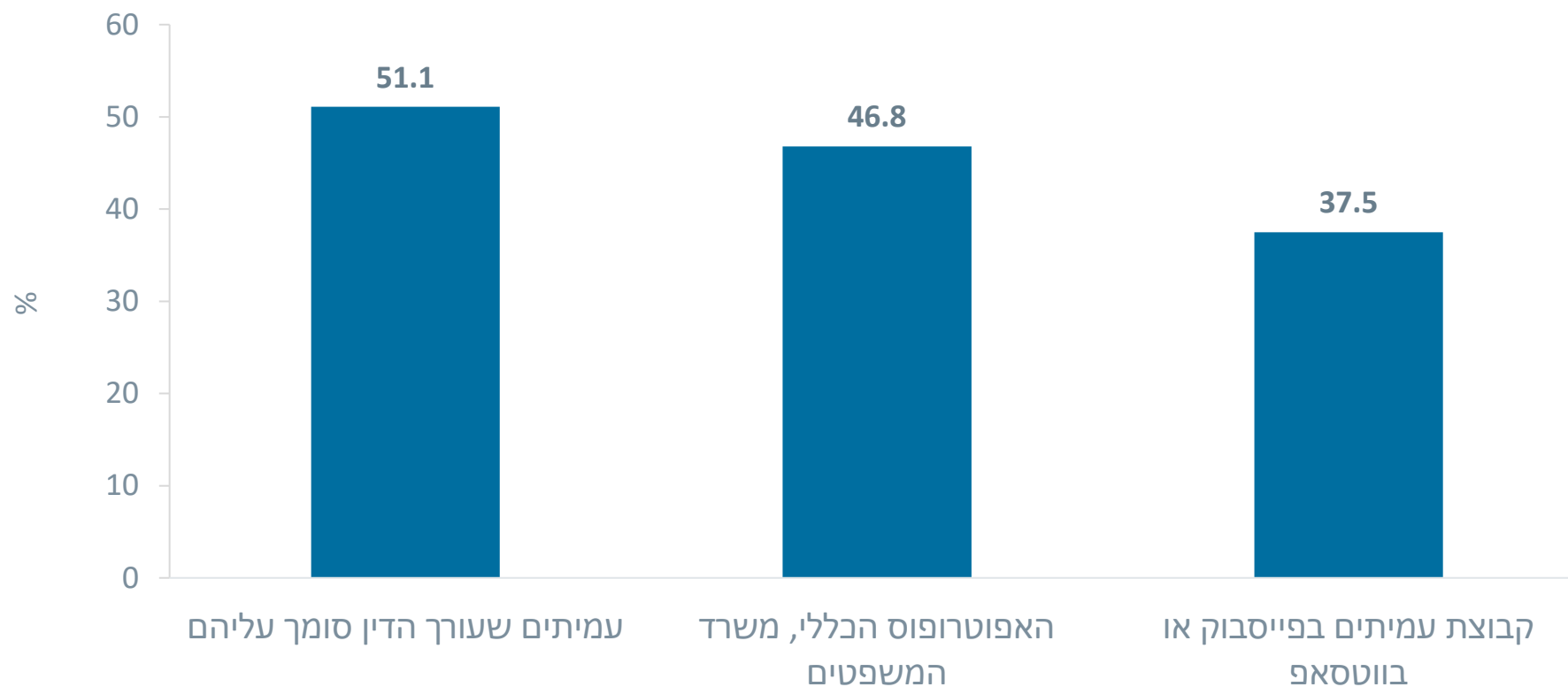

^א אפשר היה לענות יותר מתשובה אחת.

כתובת לפתרון בעיות עבור עורכי הדין (באחוזים)[^]

51.1% מעורכי הדין פונים לעמיתים לפתרון בעיות, 46.8% פונים לאפוטרופוס הכללי

[^] אפשר היה לענות יותר מתשובה אחת.

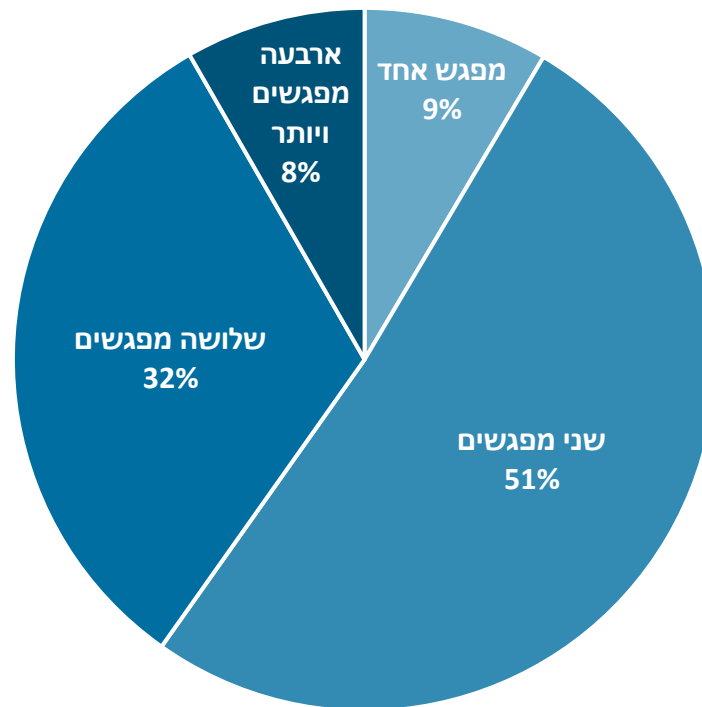

2. מאפייני המפגש עם הממנים

מספר המפגשים של עורכי הדין עם הממנים ו/או המיופים

51% מעורכי הדין מקיימים שני מפגשים עם הממנים והמיופים, 32% מקיימים שלושה מפגשים

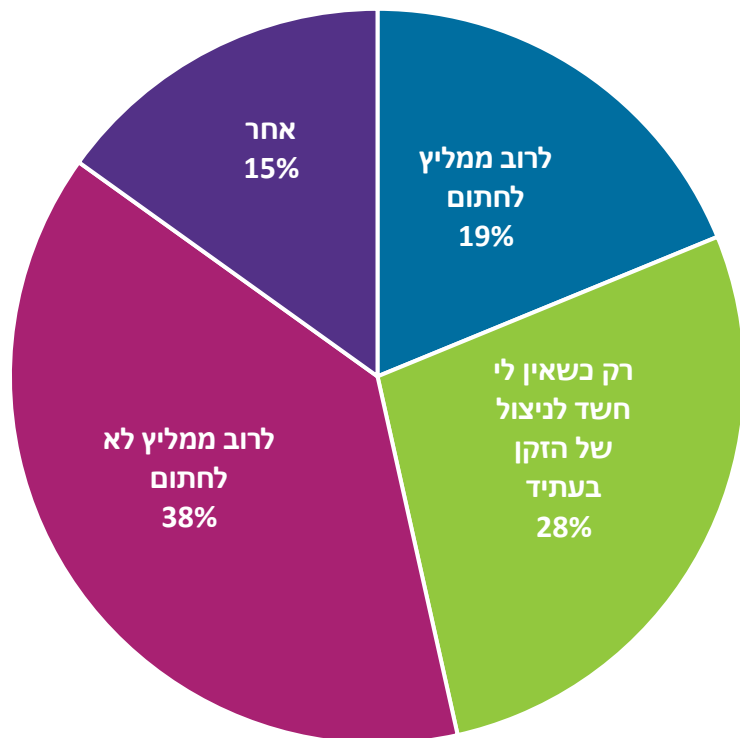

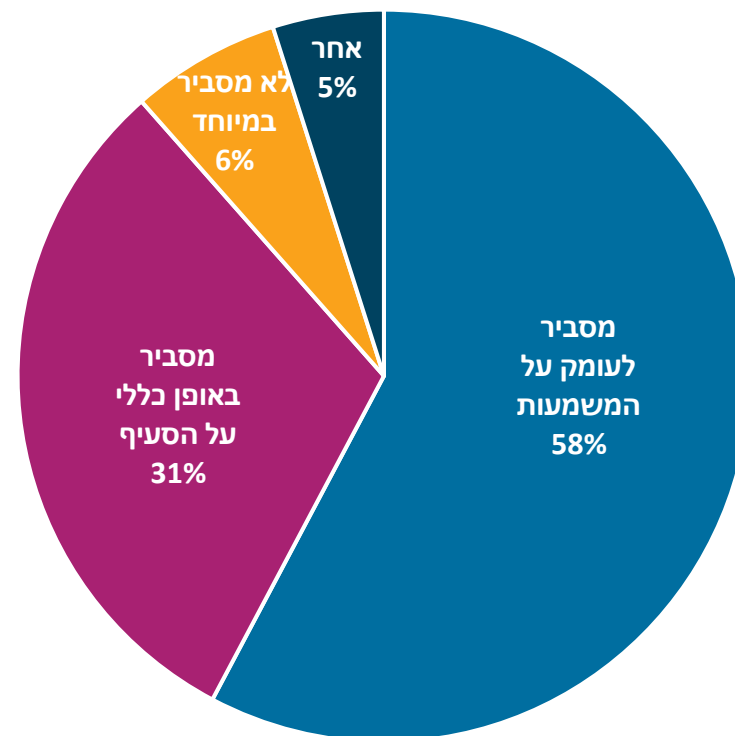
התייחסות עורכי הדין לסעיף "הסדר כבילה" ^א

58% מעורכי הדין מסבירים לעומק על משמעות הסעיף
38% לרוב ממליצים לא לחתום

באילו מקרים אתה ממליץ לחתום?

כיצד אתה נוהג בנוגע לסעיף "הסדר כבילה"?

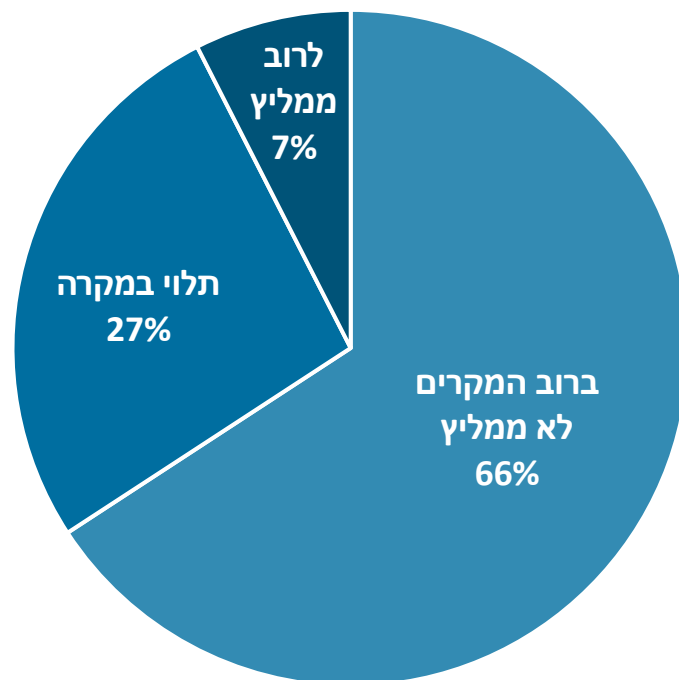

^א "הסדר כבילה" מאפשר לממנה "לקבע" את רצונו, כך שלא יוכל לשנות את רצונו בעתיד (כאשר לא יהיה כשיר)

המלצה על פיקוח של האפוטרופוס הכללי

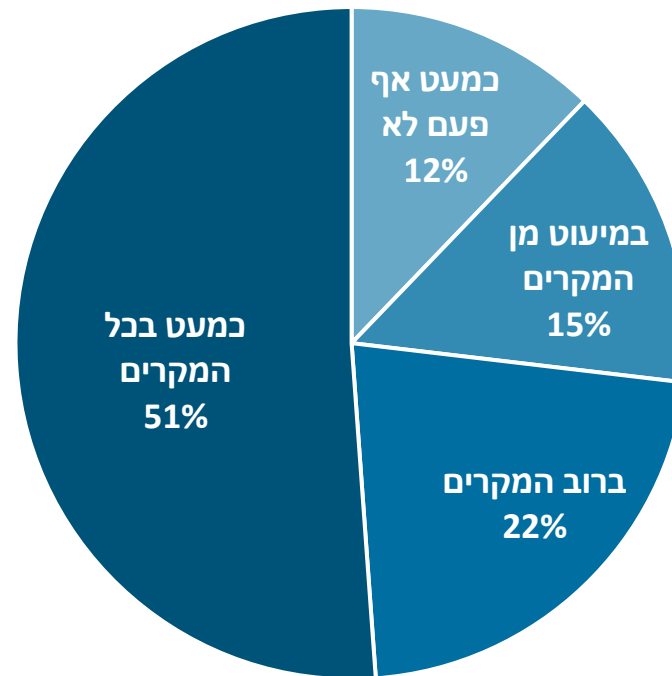
66% מעורכי הדין לא ממליצים ברוב המקרים על פיקוח של האפוטרופוס הכללי

המלצה למלא הנחיות מקדימות במסגרת "חוק החולה הנוטה למות"

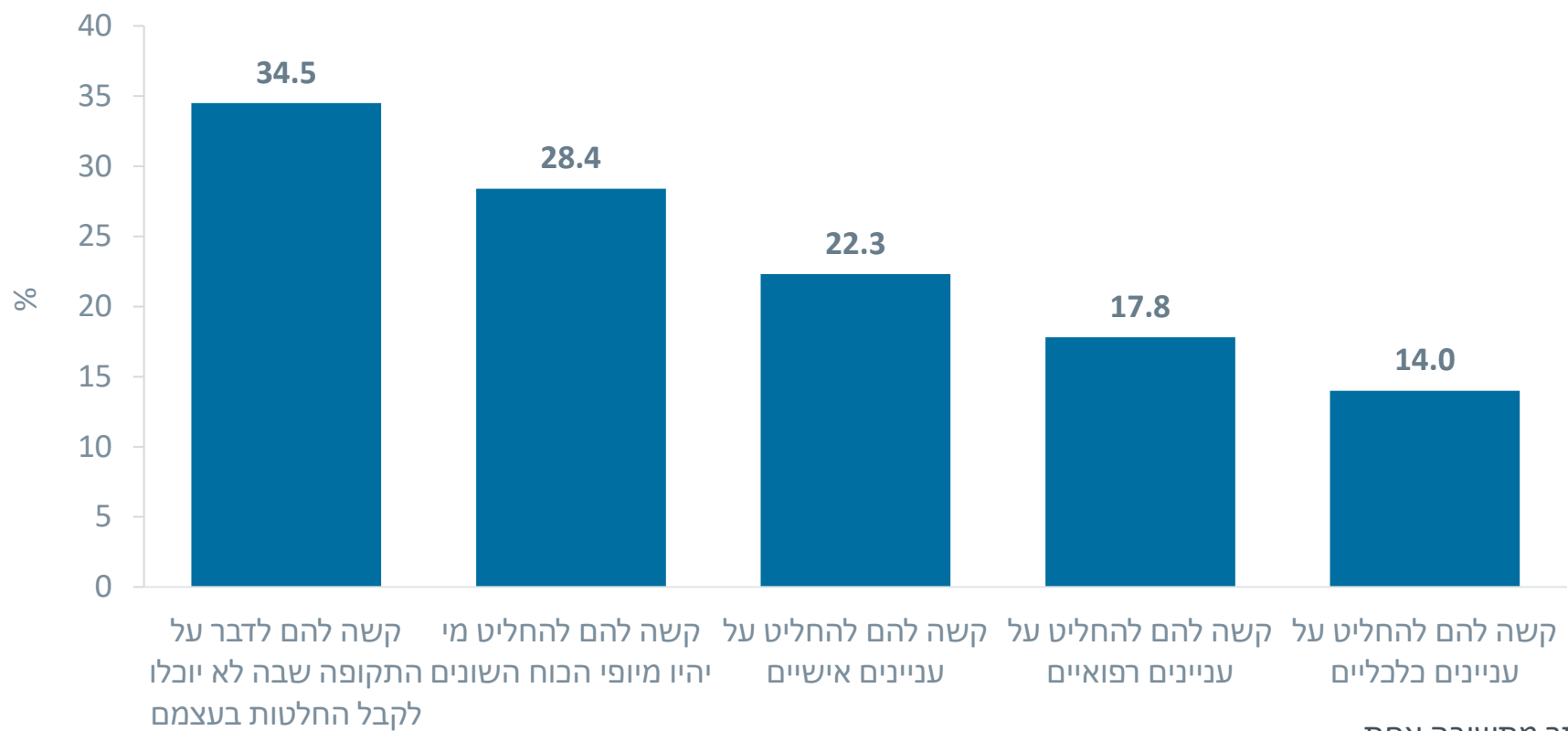
73% מעורכי הדין ממליצים למלא הנחיות מקדימות

קשיים עיקריים של הממנים בתהליך (באחוזים)^א

לפי דיווחי עורכי הדין, הקשיים העיקריים של הממנים הם לדבר על התקופה שבה לא יוכלו לקבל החלטות ולהחליט מי יהיו מיופי הכוח

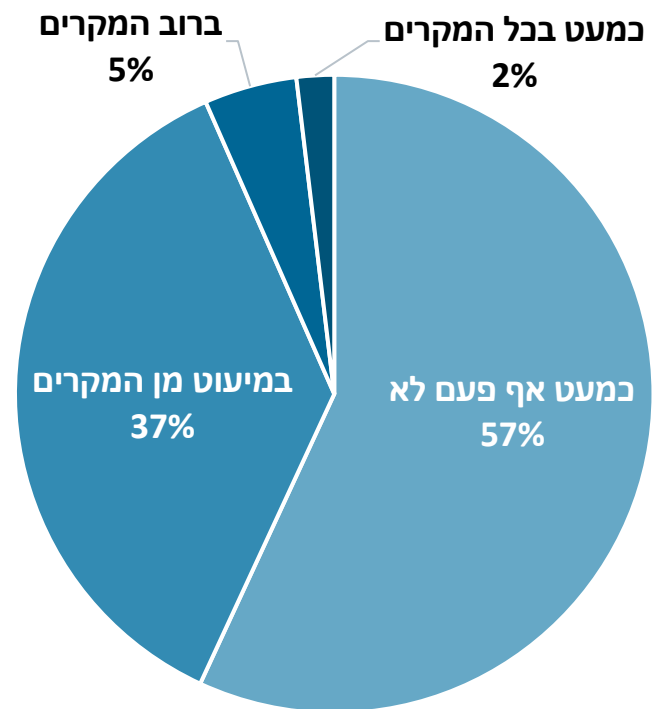

^אאפשר היה לענות יותר מתשובה אחת

התדירות של פתרון סכסוכים משפחתיים על ידי עורך הדין

57% מעורכי הדין ציינו כי כמעט אף פעם לא נאלצו לפתור סכסוכים משפחתיים

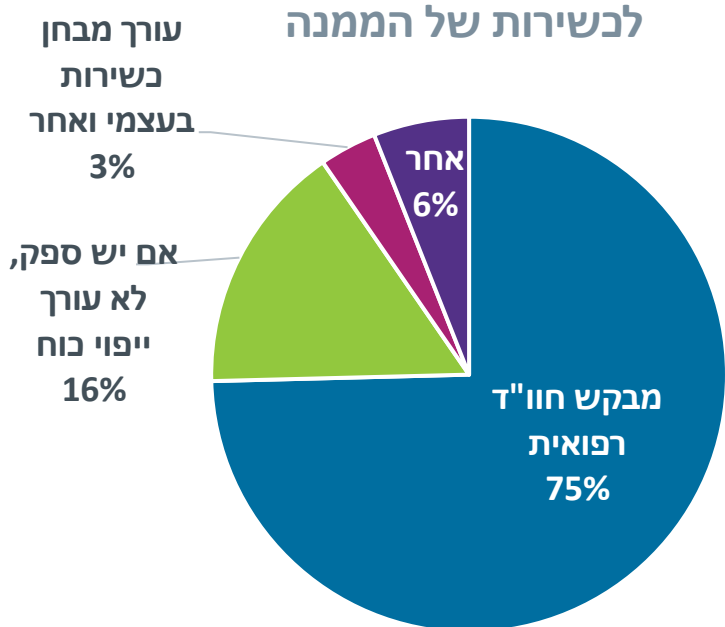
3. מאפייני הממנים

התייחסות לירידה קוגניטיבית במהלך החתימה על ייפוי כוח מתמשך

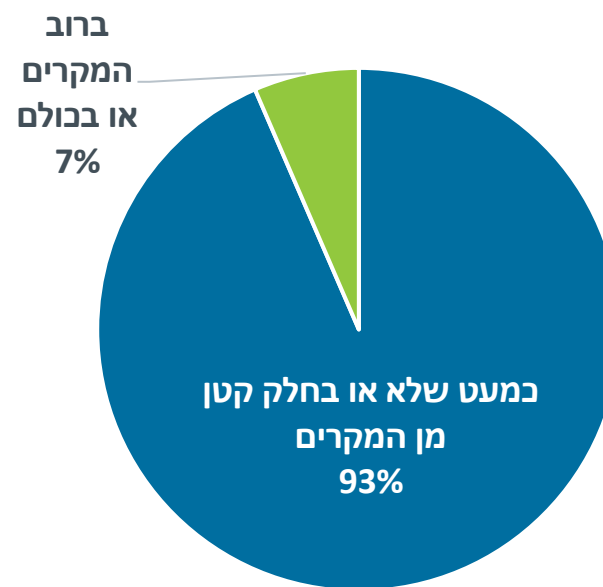

ב-7% מן המקרים אנשים פונים לחתום "ברגע האחרון"
 13% מעורכי הדין דיווחו כי התלבטו בנוגע לכשירות של הממנה (לא בתרשים)
 75% מעורכי הדין מבקשים חוות דעת רפואית במקרה של התלבטות בנוגע לכשירות של הממנה

כיצד נוהג אם מתלבט בנוגע לכשירות של הממנה

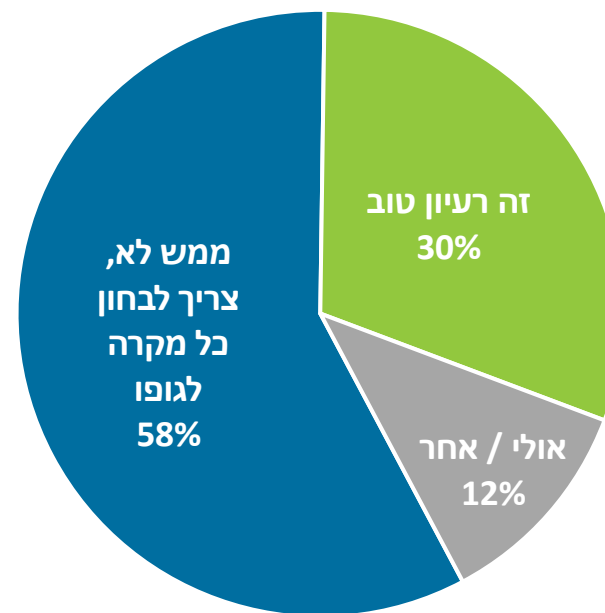
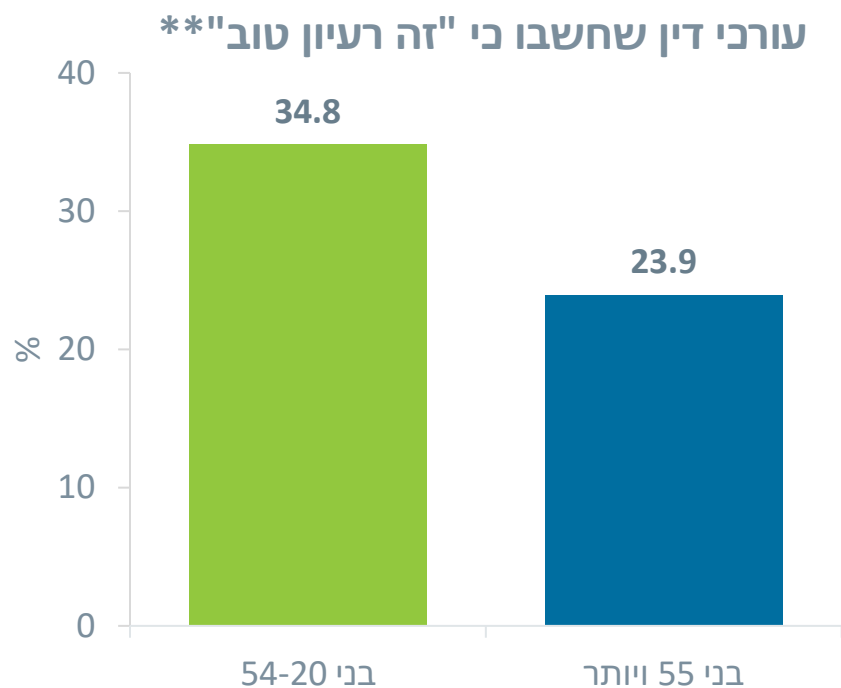
תדירות פנייה "ברגע האחרון" כאשר יש ירידה קוגניטיבית

בחינת עמדה גילנית: האם לחייב כל אדם בן יותר מ-85 להציג אישור כשירות? (באחוזים)

30% מעורכי הדין הביעו עמדה גילנית; שיעור גבוה יותר בקרב עורכי דין בני 20-54 (34.8%)

**p<0.01

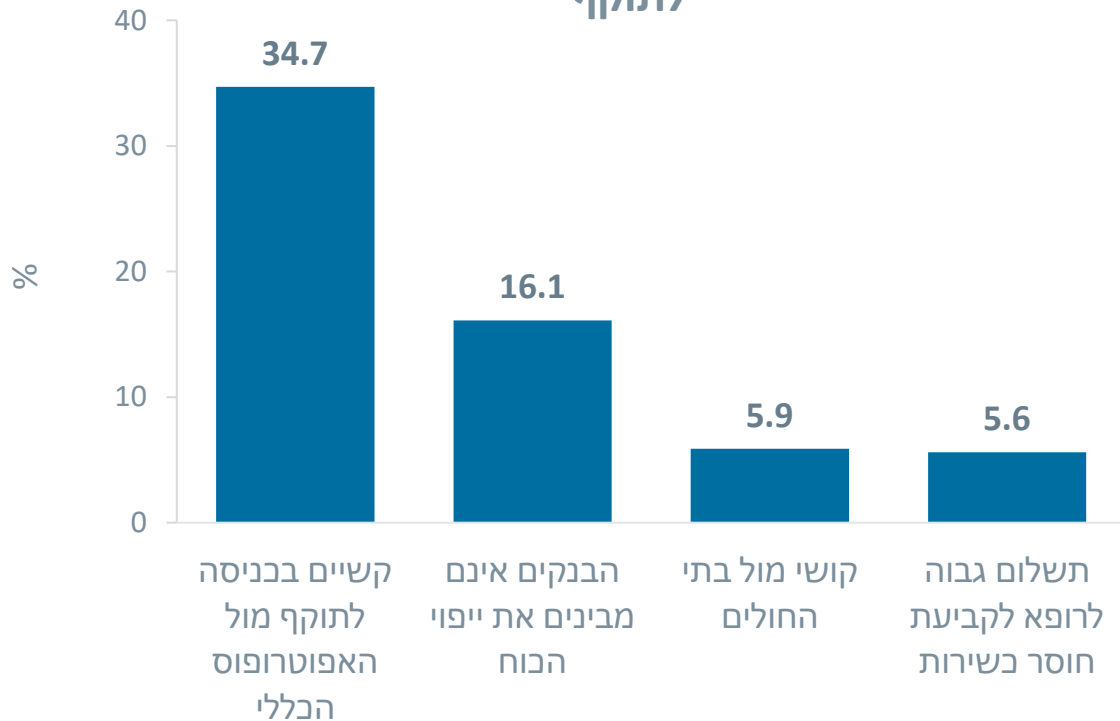
4. כניסה לתוקף ואתגרים

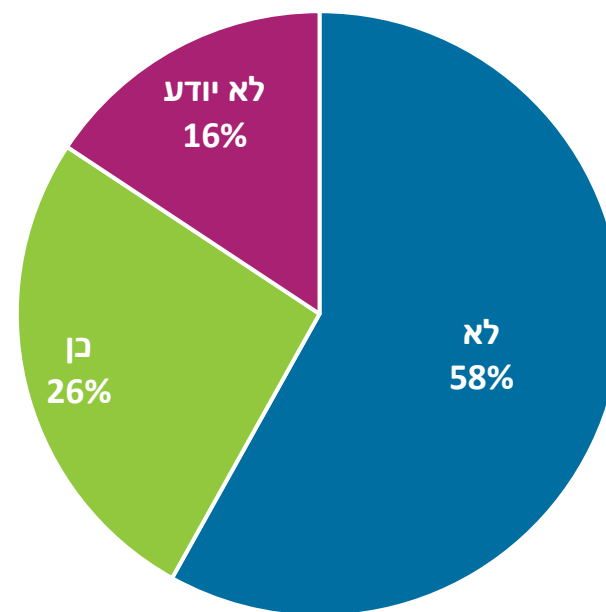
כניסה לתוקף של יפוי כוח מתמשך (באחוזים)

26% מעורכי הדין דיווחו על כניסה לתוקף של יפוי הכוח המתמשך. הקשיים העיקריים בכניסה לתוקף היו מול האפוטרופוס הכללי ומול הבנקים

קשיים שבהם נתקלו מיופי הכוח בעת הכניסה לתוקף[^]

האם יפוי הכוח שערכת נכנסו לתוקף?

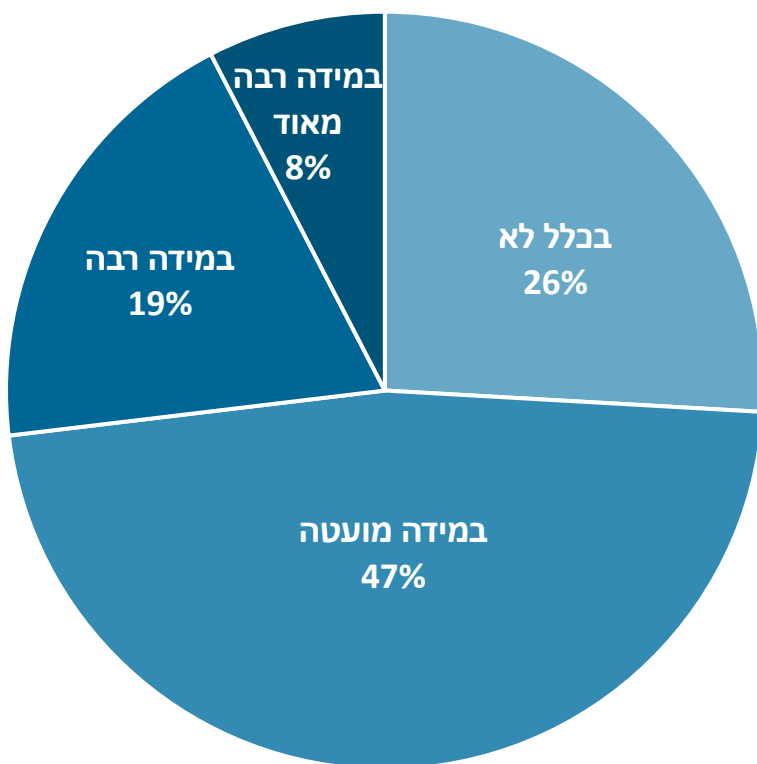
[^] אפשר היה לענות יותר מתשובה אחת

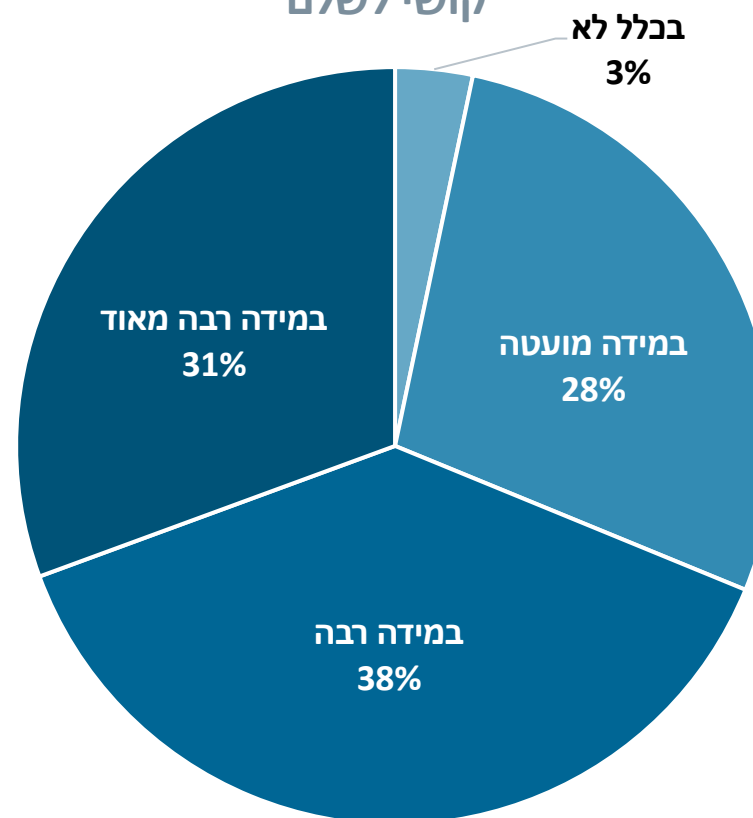
ייפוי כוח מתמשך: אתגרים אפשריים

אתגר שזיהו עורכי הדין הוא קושי של אנשים לשלם על עריכת ייפוי כוח מתמשך (69%).
27% מעורכי הדין דיווחו על העדר פיקוח ממשלתי כאתגר אפשרי

העדר פיקוח ממשלתי על המיופיים

קושי לשלם

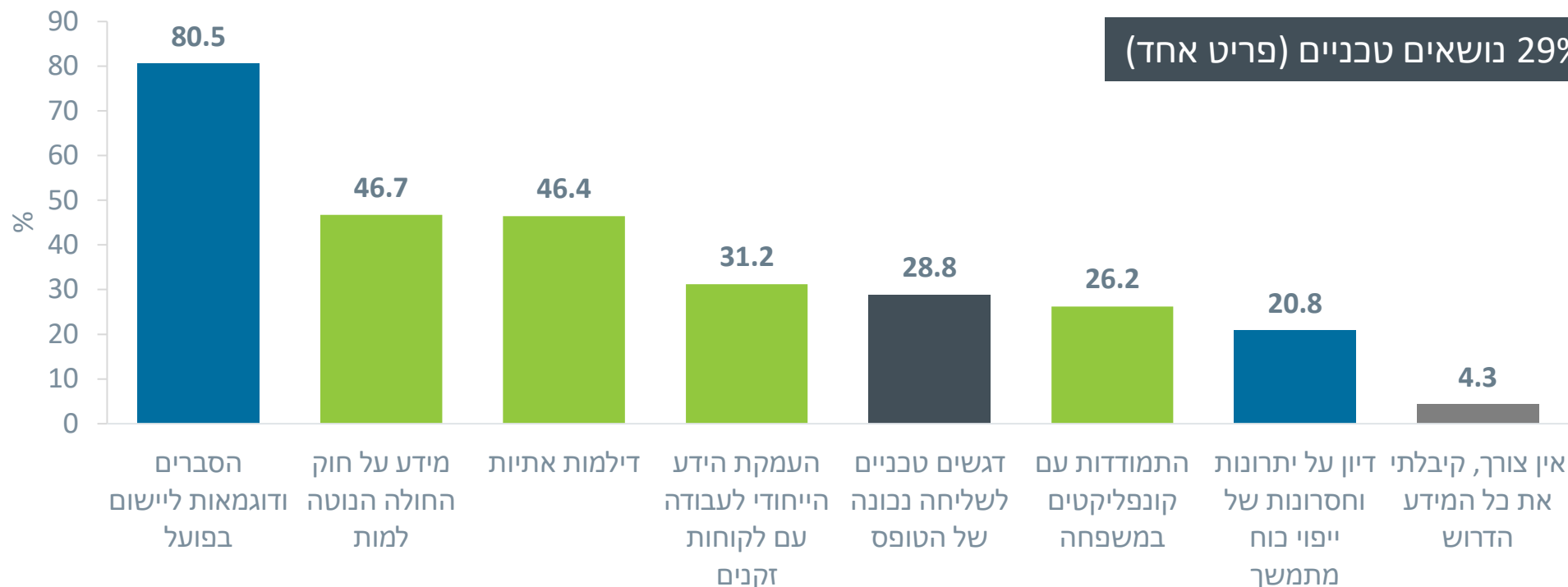

נושאים שבהם עורכי הדין מעוניינים לקבל מידע רב יותר במהלך ההכשרה (באחוזים)^א

83% יישום בפועל של ייפוי כוח מתמשך (ענו כן בלפחות אחד מ-2 פריטים)

78% היבטים אתיים, חוקיים וחברתיים הקשורים לזיקנה (ענו כן בלפחות אחד מ-4 פריטים)

29% נושאים טכניים (פריט אחד)

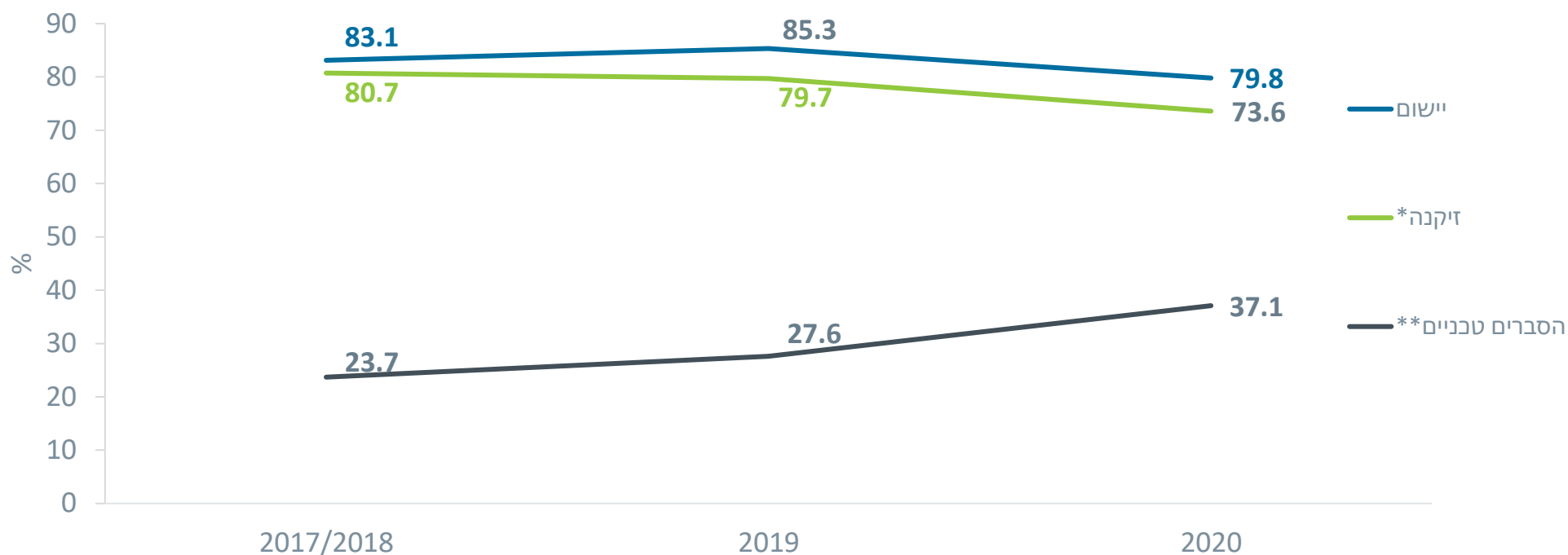

^א אפשר היה לענות יותר מתשובה אחת. לצורך הצגת הממצאים חוברו יחד הסעיפים הנוגעים לאותו עולם תוכן.

נושאים שבהם עורכי הדין מעוניינים לקבל מידע רב יותר במהלך ההכשרה, לפי שנת ההכשרה (באחוזים)

בין 2019 ל-2020 ירדה הדרישה של עורכי הדין לקבל מידע רב יותר על נושאים הקשורים ליישום או לזיקנה, אבל עלה הצורך בהסברים טכניים

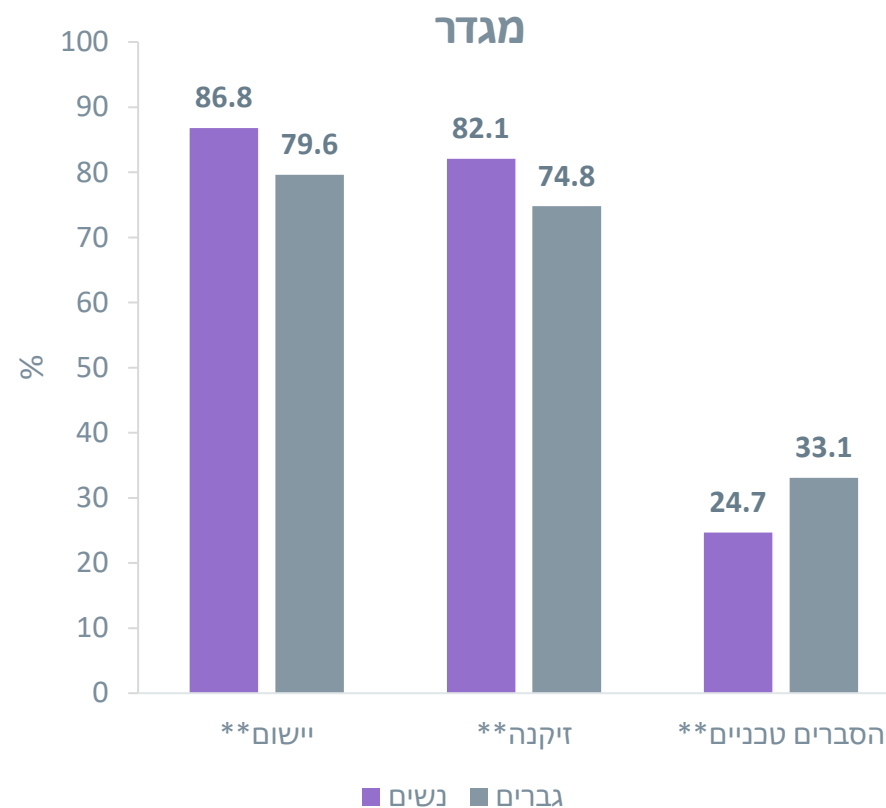
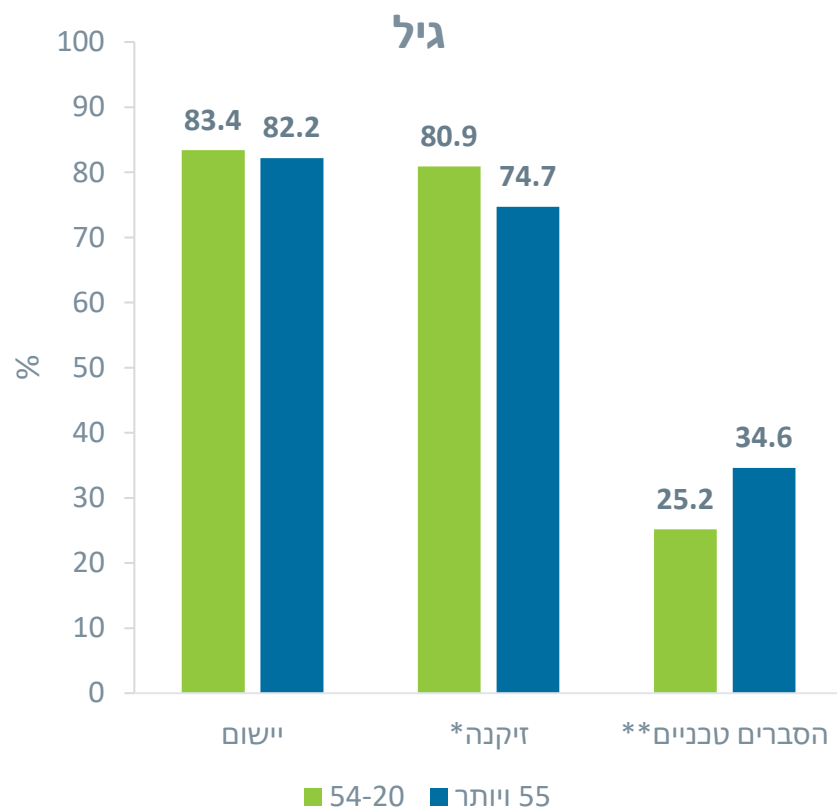

*p<0.05 **p<0.01

נושאים שבהם עורכי הדין מעוניינים לקבל מידע רב יותר במהלך ההכשרה, לפי גיל ומגדר (אחוזים)

עורכי דין צעירים מעוניינים יותר לקבל מידע בנושאים הקשורים לזיקנה ומעוניינים פחות בהסברים טכניים. נשים מעוניינות יותר לקבל מידע בנושאי יישום וזיקנה ומעוניינות פחות בהסברים טכניים.

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

סיכום

- 59% מעורכי הדין ערכו עד עשרה ייפויי כוח.
- 45% מעורכי הדין גובים יותר מ-4,000 ₪, עורכי דין צעירים גובים יותר מעורכי דין מבוגרים.
- 89.4% מעורכי הדין עוסקים בתחום ממניע ערכי. 55% ציינו כי הם עוסקים בתחום ממניע כלכלי.
- 52.6% מעורכי הדין דיווחו על קשיים טכניים, 29.4% דיווחו על קשיים לכנס את הממנים והמיופים, ו-23.0% דיווחו שלא חוו קשיים כלל.
- 58% מעורכי הדין מסבירים לעומק על המשמעות של הסעיף "הסדר כבילה". 38% ממליצים לרוב לא לחתום עליו.

סיכום (המשך)

ייפוי כוח מתמשך אכן מהווה כלי תכנון מוקדם עבור אנשים:

- רק 7% פונים "ברגע האחרון" (לפני ירידה קוגניטיבית)
- 13% מעורכי הדין דיווחו שהם התלבטו בנוגע לכשירות הממנה.
- 75% מעורכי הדין מבקשים חוות דעת רפואית במקרים של התלבטות בנוגע לכשירות של הממנה

אתגר שזיהו עורכי הדין הוא קושי של אנשים לשלם על עריכת ייפוי כוח מתמשך (69%). 27% דיווחו על העדר פיקוח ממשלתי כאתגר אפשרי.

עורכי הדין מעוניינים לקבל יותר מידע במהלך ההכשרה, בעיקר דוגמאות ליישום בפועל וכן העמקה בסוגיות הקשורות לזיקנה ולסוף החיים.

חלק ג': ראיונות עם ממנים ועם מיופי כוח

מטרה

לבחון את המוטיבציות ואת החסמים לביצוע תהליך של עריכת ייפוי כוח מתמשך, בקרב ממנים ומיופי כוח

לבחון את תהליך עריכת ייפוי כוח מתמשך בקרב ממנים ומיופי כוח

שיטה

10 ראיונות חצי מובנים: 8 בזום, 2 פנים אל פנים

מאפייני המרואיינים

4
גברים

6
נשים

גיל ממוצע
58.7
מדגם נוחות,
טווח הגילים: 45-74

1
מיופה כוח
ואפוטרופוס

1
ממנה
ומיופה כוח

3
ממנים

5
מיופים

איך שמעו על ייפוי כוח מתמשך?

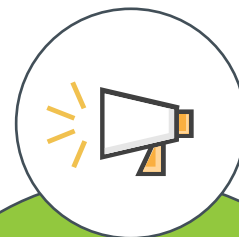

מדיה:

הסכת
(פודקאסט)
או עיתונות

עורכי דין

מכרים, בני
משפחה, קרובים
עם סיפור דומה,
ניסיון עם
אפוטרופסות

מוטיבציות לעריכת ייפוי כוח מתמשך

רצון להימנע
משימוש
באפטרופסות

מניעת סכסוכים
בתוך המשפחה

אוטונומיה ושליטה
על החיים

התחלה של
ירידה קוגניטיבית

פתרון מיידית
לבעיה

ניהול יעיל בעתיד

מוטיבציות לעריכת ייפוי כוח מתמשך

אוטונומיה ושליטה על החיים

”אני אוהבת להכין דברים מראש, חשבתי שזה מתאים לי ושזה ירגיע אותו שהדברים מסודרים, שהוא [המיופה] יידע מה לעשות” (ממנה)

”זה משהו שאני יודעת שצריך לעשות אותו וזה נותן שקט שאם נגיע למצב, יש משהו שמוסדר, יש הסכם חוקי ומשפטי עם תוקף... אומרים עכשיו שהכול בסדר, אבל אם מישהו מתהפך אז הכול כתוב” (מיופה)

מוטיבציות לעריכת ייפוי כוח מתמשך (המשך)

מניעת סכסוכים בתוך המשפחה

”...יש לי אח אחד שגיסתי יותר מקשה עליו להוציא [כספים]. אח אחר בלי בת זוג אבל אין לו הרבה כסף. האח השלישי ייתן כמה שצריך. כל אחד מתנהל אחרת. כל אחד והמשפחה שלו. אולי זה היה יוצר חיכוכים [בין האחים], אז רצינו להסדיר את זה” (מיופה)

רצון להימנע בשימוש באפוטרופסות

”מאנשים אחרים שמענו על אפוטרופסות במצב של הידרדרות קוגניטיבית, שזה באמת הדבר הכי מפחיד מהכול, וכמה זה מסובך וקשה לעשות את זה” (ממנה ומיופה)

ניהול יעיל בעתיד

”היה לי ממש חשוב אז לוודא שנוכל לטפל בזה בנוחיות. כי אם אין ייפוי כוח מתמשך, אז זו פרוצדורה מסובכת, אפוטרופסות, הכסף נעצר, כל מיני דברים כאלה. בסוף זו הסיבה שהיה לי חשוב שנעשה את זה” (מיופה)

מוטיבציות לעריכת ייפוי כוח מתמשך (המשך)

פתרון מידי לבעיה

” לצערי נחשפתי לזה עם אימא שלי כשגילינו גידול בראש... בשבועיים שלפני הניתוח חשבנו – 4 האחים – מה יקרה אחרי הניתוח, כשלא ידענו באיזה מצב וכשירות היא תצא, התחלנו לחשוב מי יטפל בכספים, מה יהיה אם היא לא תהיה כשירה להוציא כספים מהבנק לטובת טיפול... ” (מיופה)

התחלה של ירידה קוגניטיבית

” אימא שלי אמרה לי שהיא כבר לא כל כך בענייני מספרים ושהיא רוצה שאני אעזור לה בזה, הייפוי עוד לא נכנס לתוקף. אמרתי לעצמי שכדאי להתחיל את זה לפני שמגיעים למצב קריטי. היא צריכה להיות צלולה, להשתכנע שזה מה שהיא רוצה ” (מיופה)

מוטיבציות לעריכת ייפוי כוח מתמשך (המשך)

לקחים מחוויות קודמות (כמיופה כוח ואפוטרופוס)

...בעקבות הייפוי כוח המתמשך שניתן לי על ידי בת דודתי וראיתי את החשיבות שלו ברגע שמצבה הידרדר והייתי צריך להפעיל את זה, הפעלתי את זה ברגע שהיא נכנסה לבית חולים שהיא הייתה צריכה איזה ניתוח בראש. הגענו למסקנה שאני חושב שטוב שיהיה גם לי, לי ולאשתי ונתנו את זה לבנות שלנו (ממנה ומיופה)

ראיתי איזה בירוקרטיה נוראית ואיומה כרוכה באפוטרופוסות. אם הייתי יכול להסיר את זה הייתי עושה את זה, אני אפוטרופוס של בת דודה שלי (מיופה ואפוטרופוס)

חסמים לעריכת ייפוי כוח מתמשך

קונפליקט משפחתי בנוגע לצורך בחתימה

”מה שהיה לי הכי קשה זה שפחדתי שהאחיות יטרפדו את זה [תהליך החתימה]. אני כבר עושה את זה [מטפלת באימא] כמה שנים, והקושי היה לחשוב שאני צריכה גם להתמודד עם התנגדויות [לתהליך החתימה]” (מיופה)

פחד לדבר על העתיד הצפוי

”אנשים מאוד פוחדים לדבר על המוות, על דמנציה. מבחינת ההשקפה שלי... [לדוגמה א] האבא של הבן שלי, אנחנו קצת קשישים... הוא עבר כבר שלושה אירועים מוחיים קלים אבל הוא קצת ירד מהפסים. [למרות זאת] הוא לא עשה את התהליך הזה, כי הוא חושב שהוא הסגן של אלוהים...” (ממנה)

חסמים לעריכת ייפוי כוח מתמשך (המשך)

קשיים טכניים בעריכת ייפוי כוח מתמשך

” לא קל לארגן 4 פגישות ואחת בארצות הברית בשעון ארצות הברית, וכל אחד קובע פגישות לפי הזמנים שלו... הקושי בתיאום היה הכי קשה אבל גם בזה הבת טיפלה" (ממנה)

עלות כספית של עריכת ייפוי כוח מתמשך

” יש לנו זוג חברים שאמרנו להם שיעשו, אבל הם אמרו שזה יקר להם. הכסף הרתיע אותה יותר מהמעשה" (ממנה)

חוזקות בתהליך

”אני חושבת שהעורך דין עשה את העבודה שלו טוב והסביר לנו מה שצריך. דווקא עכשיו אחרי שאנחנו מדברות, אני מבינה שההורים שלי הגיעו לזה מאוד מוכנים, ובעצם נתנו גושפנקה מסודרת למשהו שהם רצו וקיוו שיהיה ככה” (מיופה)

זמן לחשיבה, תהליך בשלבים

עבודה מקצועית של עורך הדין

עדכונים שוטפים ומקוונים

שיתוף פעולה עם המיופים ועם עורך הדין

חסמים בתהליך

קונפליקטים
משפחתיים

אורך המסמך,
חוסר נגישות

תיאום פגישות
עם המיופים

סיכום

« המוטיבציות לחתום על ייפוי כוח מתמשך נבעו מארבעה היבטים עיקריים: רצון לאוטונומיה, רצון לבצע תכנון מוקדם, פתרון מייד לבעיה ורצון להימנע משימוש באפטרופסות.

« החסמים העיקריים לחתום על ייפוי כוח מתמשך הם קשיים רגשיים וטכניים וקושי לשלם

« המרואיינים ציינו את החשיבות של שיתוף הפעולה עם המיופים להצלחת התהליך

« המרואיינים ציינו את המקצועיות של עורך הדין ואת שיתוף הפעולה עימו ועם המייפים כרכיבים מרכזיים להצלחת התהליך

חלק ד': סקר בקרב בני משפחה של אנשים עם ירידה קוגניטיבית

רקע

בני משפחה של אנשים עם ירידה קוגניטיבית נאלצים לקבל החלטות רבות עבור בן המשפחה שלהם, נוסף על ההחלטות שהם מקבלים עבור עצמם.

מטרה

לבחון את עמדותיהם של בני משפחה של אנשים עם ירידה קוגניטיבית כלפי ייפוי כוח מתמשך

לבחון את תרומתה של הרצאה בנושא ייפוי כוח מתמשך שהועברה בקבוצות התמיכה של עמותת עמדא[^] על ידי עמותת מרווה^{^^}

[^] עמותת עמדא מסייעת לאנשים עם דמנציה ולבני משפחותיהם.
^{^^} עמותת מרווה פועלת להעצמתם, לשמירת שלומם, כבודם וחירותם של אנשים המתמודדים עם קושי לדאוג לצורכי חייהם.

אוכלוסייה

בני משפחה של אנשים עם ירידה קוגניטיבית שהשתתפו בקבוצות תמיכה של עמותת עמדא.

שיטה

שאלון מקוון לבני משפחה שהשתתפו בקבוצות תמיכה של עמותת עמדא. מנחות הקבוצות העבירו את השאלון למשתתפים בחודשים יוני-יולי 2020 (מדגם נוחות). לשאלון השיבו 68 בני משפחה.

מאפייני המשיבים (באחוזים)

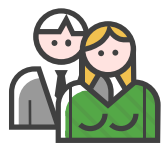
גיל ממוצע
62.5
סטיית תקן: 12.5
טווח: 26-86

79.0
השכלה
אקדמית

71.9
ילידי ישראל

79.4
נשואים

76.7
נשים

43.8
יחס קירבה:
בן/בת זוג

50.0
יחס קירבה:
בן/בת

47.6
מצב בריאות
מצוין וטוב מאוד

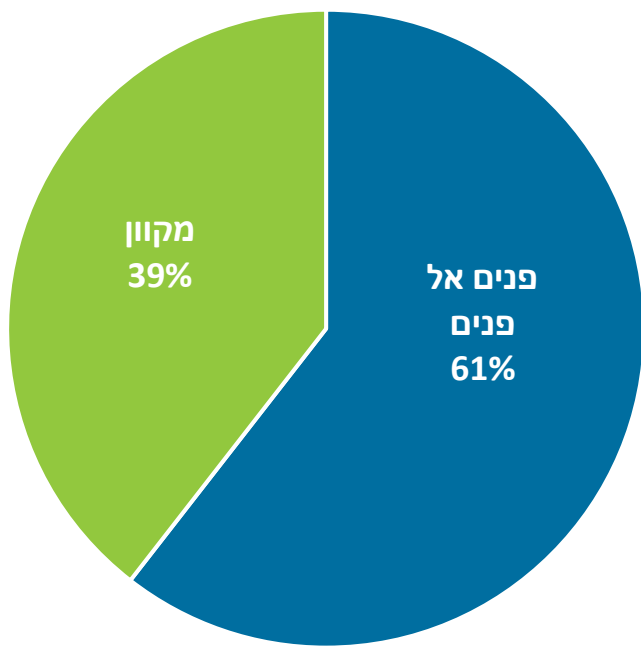

67.7
חילונים

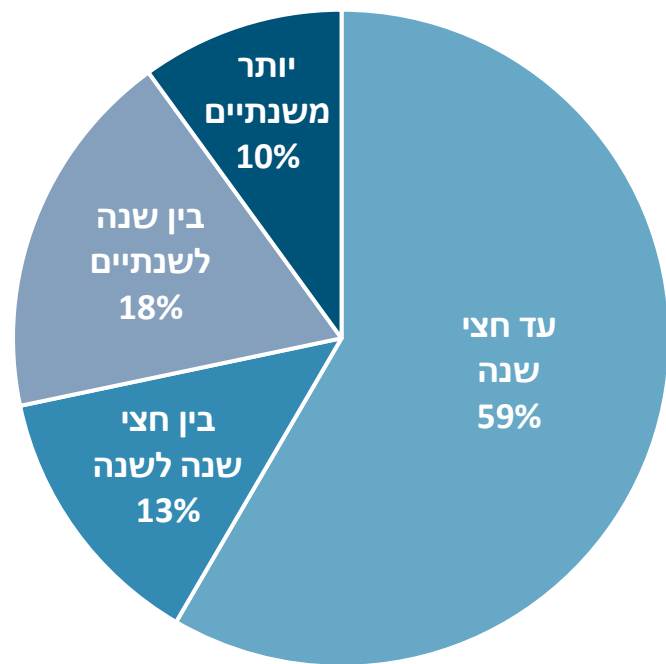
השתתפות בקבוצות התמיכה

59% מן המשתתפים בקבוצות התמיכה חברים בהן עד חצי שנה,
61% משתתפים במפגשים פנים אל פנים

אופן ההשתתפות

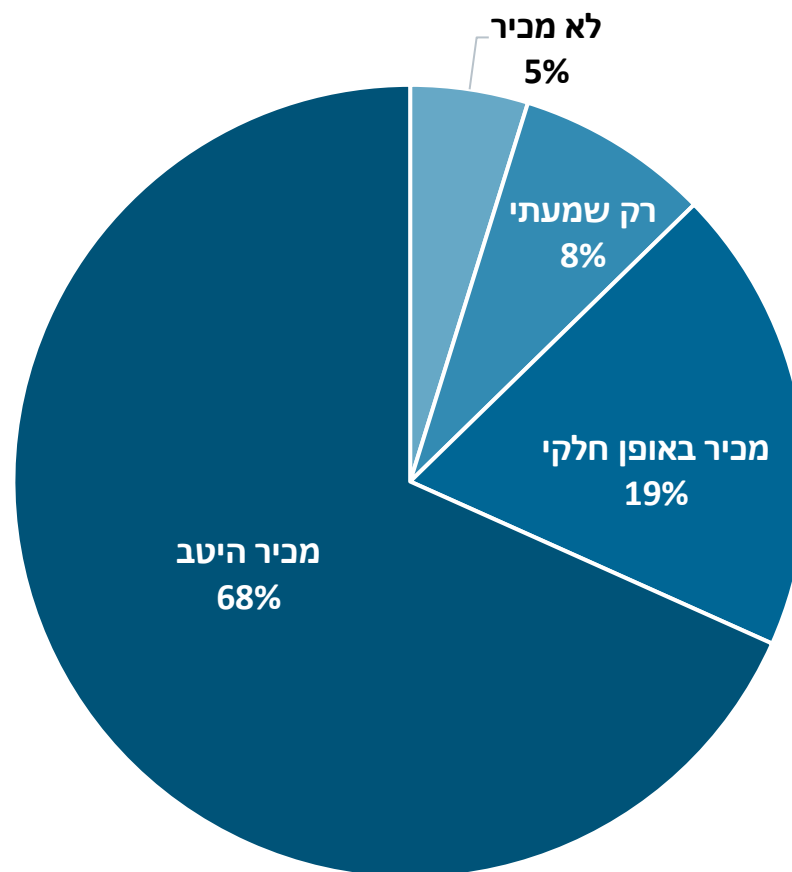
משך ההשתתפות

היכרות עם כלים לתכנון מוקדם

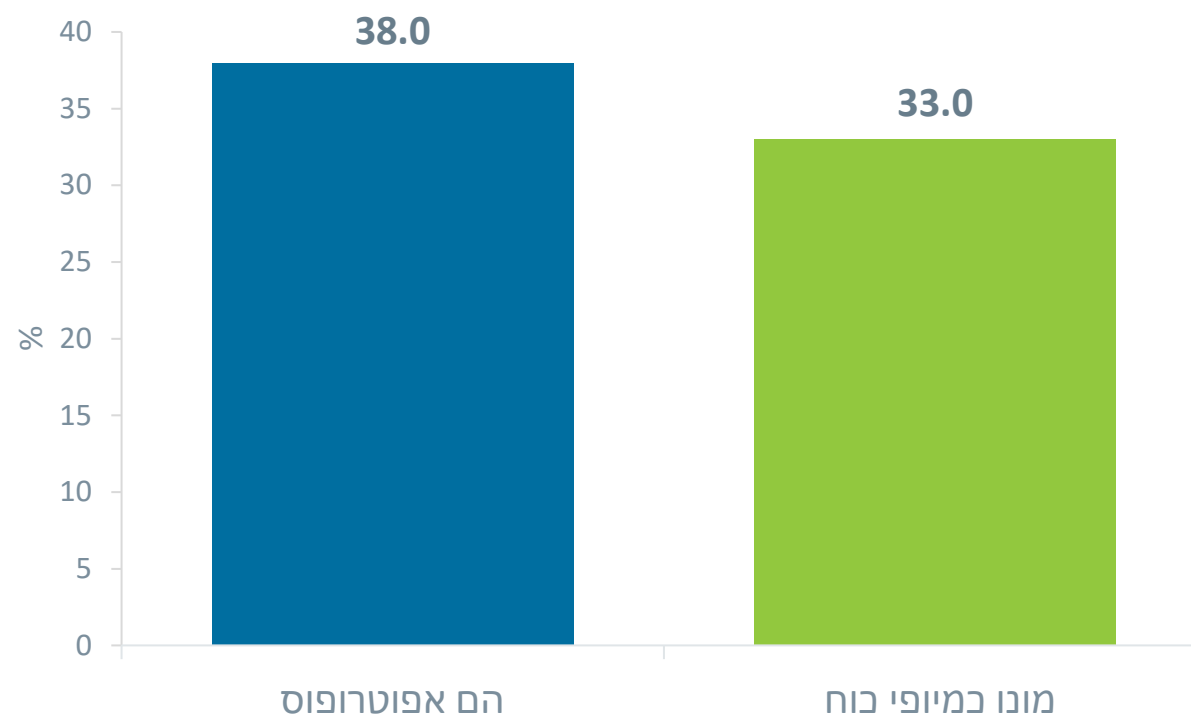
87% מן המשתתפים דיווחו שהם מכירים כלים לתכנון מוקדם

משתתפים המשמשים אפוטרופוסים או מיופי כוח של אדם עם ירידה קוגניטיבית (באחוזים)

38% מן המשתתפים משמשים אפוטרופוסים של אדם עם ירידה קוגניטיבית
33% מונו כמיופי כוח[^]

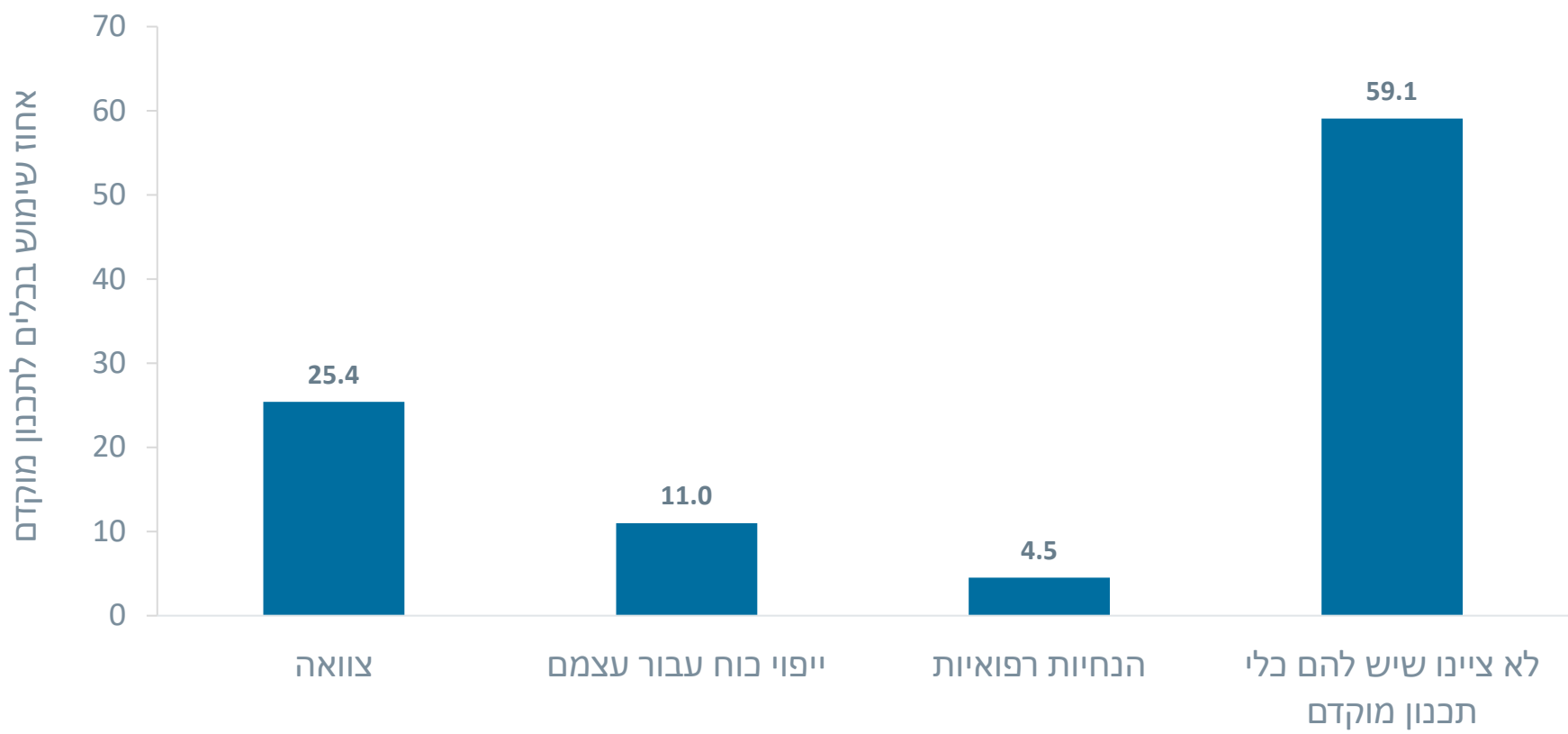

[^] שאר המשתתפים לא היו אפוטרופוסים או מיופי כוח.

שימוש בכלים לתכנון מוקדם (באחוזים)[^]

כלי התכנון הנפוץ ביותר הוא צוואה (25.4%)
רק 11% חתמו על ייפוי כוח מתמשך עבור עצמם

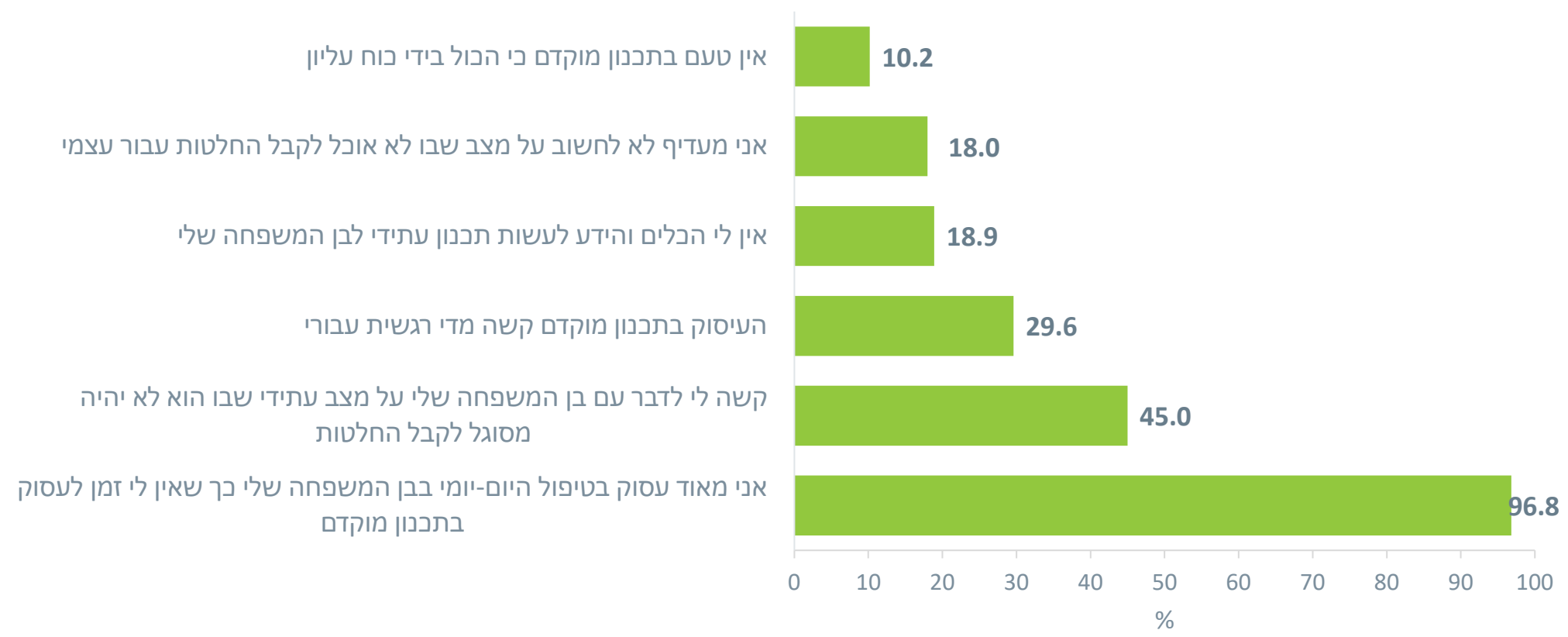
[^] אפשר היה להשיב יותר מתשובה אחת.

חסמים לשימוש בכלים לתכנון מוקדם[^] (באחוזים)

(השיבו במידה רבה ורבה מאוד)

החסם העיקרי לביצוע תכנון מוקדם הוא חוסר זמן בשל הטיפול בבן המשפחה (96.8%).
חסם נוסף הוא קושי לדבר עם בן המשפחה על התקופה שבה לא יהיה כשיר

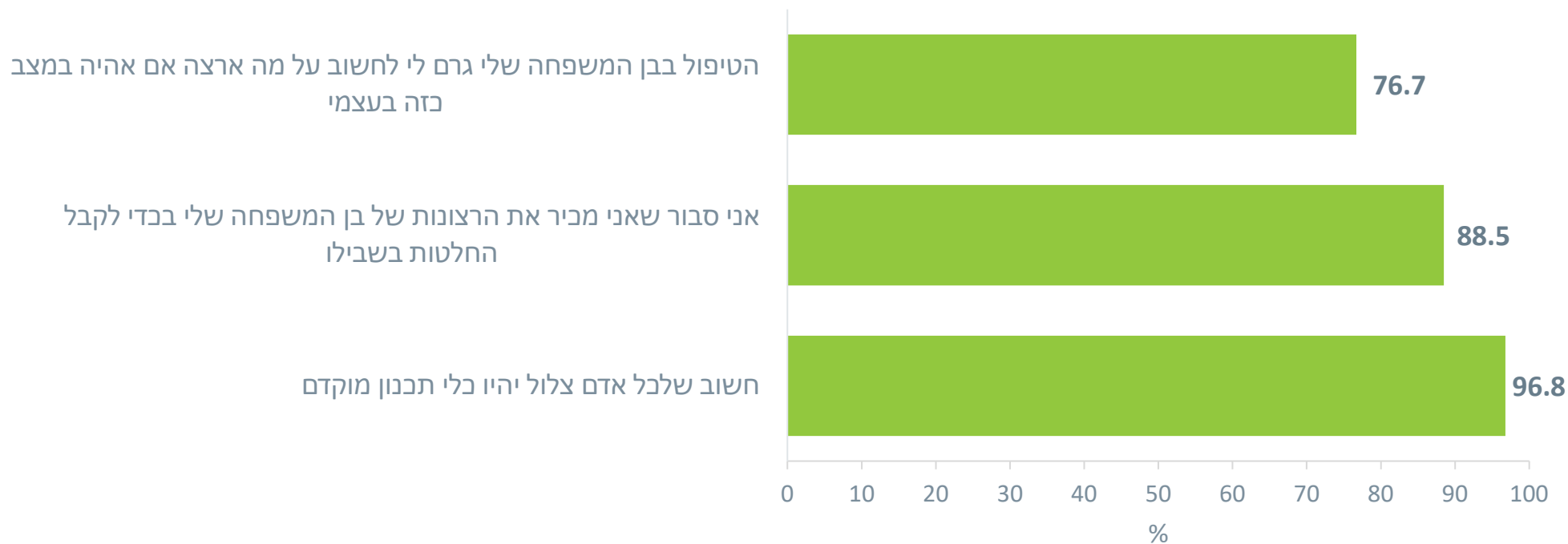

[^] אפשר היה לענות יותר מתשובה אחת.

עמדות חיוביות שהביעו המשתתפים בנוגע לשימוש בכלים לתכנון מוקדם (באחוזים)

רוב המשתתפים הביעו עמדות חיוביות בנוגע לשימוש בכלים לתכנון מוקדם

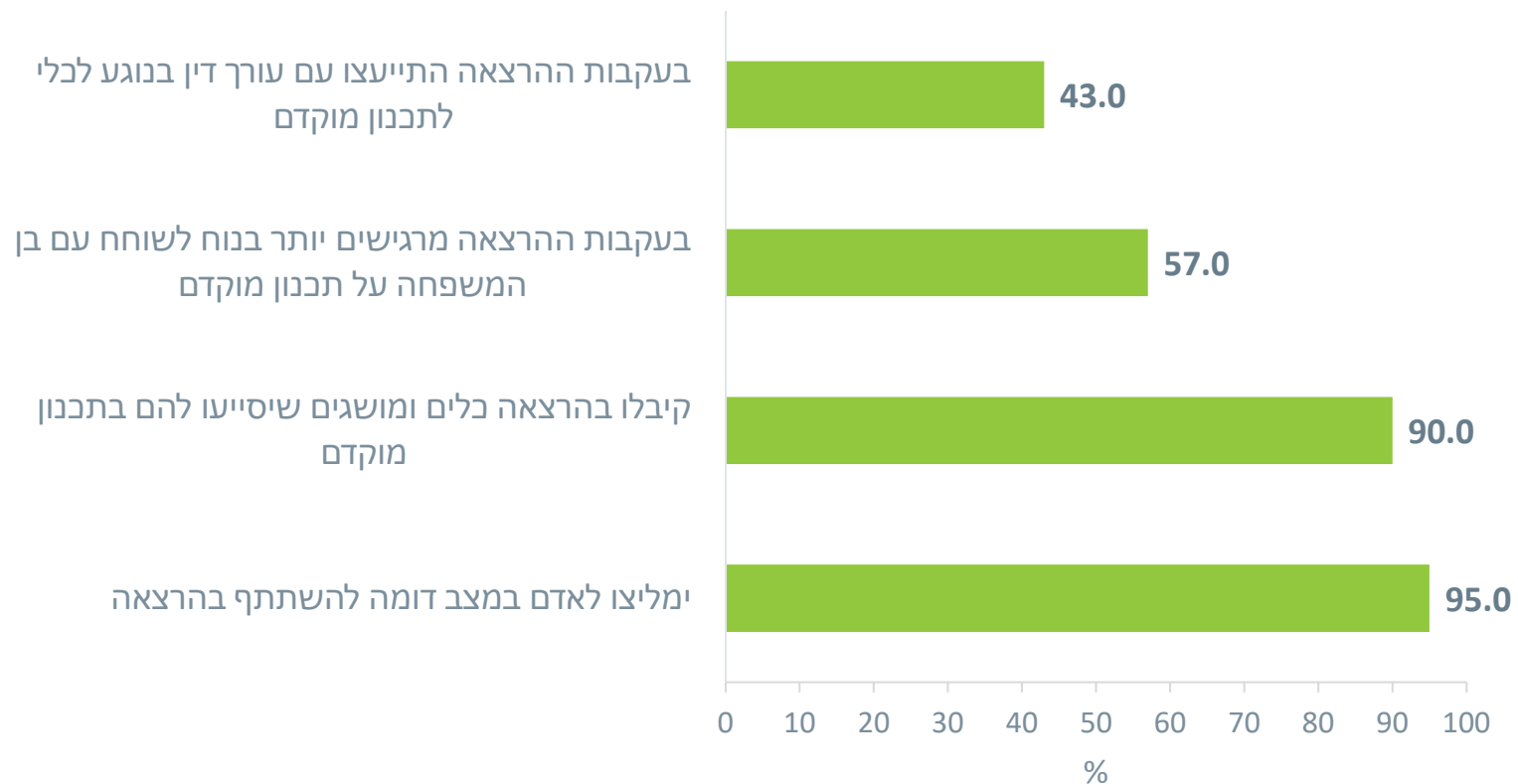

תרומת ההרצאה של עמותת "מרווה" למשתתפים בה

39% מן המשתתפים נכחו בהרצאה של עמותת מרווה

תרומת ההרצאה

סיכום

- ««« רוב בני המשפחה של אנשים עם ירידה קוגניטיבית שהשתתפו בסקר הביעו עמדות חיוביות בנוגע לשימוש בכלים לתכנון מוקדם.
- ««« רובם הגדול ציינו שהם מכירים את כלי התכנון.
- ««« עם זאת, רק מעטים ביצעו תכנון מוקדם עבור עצמם.
- ««« הסיבות העיקריות לאי-ביצוע תכנון מוקדם הן חוסר זמן עקב הטיפול באדם עם הירידה הקוגניטיבית וקושי רגשי לדבר עימו על הנושא.
- ««« ההרצאה שהועברה על ידי עמותת מרווה סייעה למשתתפים להבין את חשיבותם של כלים לתכנון מוקדם.

סיכום

סיכום כללי

- נראה כי ייפוי כוח מתמשך אכן משמש כלי לתכנון מוקדם. עם זאת, יחלוף זמן עד אשר נוכל לראות את תרומתו להפחתת השימוש באפוטרופסות.
- הכלי משרת כיום בעיקר את אוכלוסיית הזקנים. עם זאת היקף השימוש שלהם בו הוא נמוך.
- השימוש בכלי נפוץ יותר במרכז הארץ, בקרב אוכלוסייה ממעמד חברתי-כלכלי בינוני-גבוה (אשכולות 7-9).
- עורכי הדין ציינו את התשלום כחסם לשימוש.
- יותר ממחצית מעורכי הדין ערכו עד עשרה ייפויים. כלומר אין להם עדיין התנסות נרחבת בשימוש בכלי. רוב עורכי הדין היו מעוניינים בהרחבת ההכשרה.
- עורכי הדין דיווחו בעיקר על קשיים טכניים בתהליך עריכת ייפוי כוח מתמשך ועל קשיים לכנס את המשפחה לחתימה.

סיכום כללי (המשך)

« המוטיבציות העיקריות לחתימה על ייפוי כוח מתמשך הן רצון לשמור על אוטונומיה ותכנון העתיד בצד חשש מן הבירוקרטיה הכרוכה באפטרופסות.

« המודעות לשימוש בכלים לתכנון מוקדם בקרב בני משפחה של אנשים עם ירידה קוגניטיבית המשתתפים בקבוצות תמיכה היא גבוהה, אם כי רק מעטים ביצעו תכנון מוקדם עבור עצמם.

המלצות

יש להמשיך להפיץ את הכלי כדי להרחיב את השימוש בו.

יש לבחון אפשרות להרחבת המנגנונים שיאפשרו לאוכלוסייה מן המעמד הבינוני והנמוך להשתמש בכלי (למשל יוזמת 'עוד יד' ^).

מומלץ לבחון את האפשרות לפתור את הקשיים הטכניים שעליהם דיווחו עורכי הדין שעברו את ההכשרה.

מומלץ להרחיב את ההכשרה לעורכי הדין (אולי בהכשרות המשך) ולשלב בה ניתוחי מקרים בפועל, העמקה בסוגיות הקשורות לזיקנה ולסוף החיים ומתן כלים להתמודדות עם מערכות יחסים בתוך המשפחה.

^ יוזמה של משרד המשפטים עם משרד הרווחה שמאפשרת לאנשים עם השלמת הכנסה לערוך ייפוי כוח מתמשך.

המלצות למחקרי המשך

מומלץ לבצע מחקרי המשך שיתרמו להבנה מעמיקה יותר של החסמים לעריכת ייפוי כוח מתמשך בקרב האוכלוסייה הרחבה (מודעות, ידע, עמדות, חסם כספי וכד').

מומלץ לבצע מחקר כמותי לבחינת המוטיבציות בבחירה לערוך ייפוי כוח מתמשך.

מומלץ להרחיב את המחקר על האתגרים בכניסה לתוקף של ייפוי כוח מתמשך.

לשאלות או הערות נא לפנות אל

ShirliR@jdc.org ד"ר שירלי רזניצקי

Ileks@jdc.org ד"ר אילא קרמל שיפמן

brookdale.jdc.org.il

